

STRATEGIA
ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW
SPOŁECZNYCH
W MIEŚCIE I GMINIE LESKO
do 2022 r.

SPIS TREŚCI

WSTĘP	4
I. ZAŁOŻENIA METODYCZNE	6
1.1 Tryb przygotowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Mieście i Gminie Lesko.....	6
1.1.1 Strategiczne wytyczne wspólnoty.....	7
1.1.2 Strategia Rozwoju Kraju.....	8
1.1.3 Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia.....	8
1.1.4 Strategia Rozwoju Województwa - Podkarpackie 2022	10
1.1.5 Strategia Rozwoju Powiatu Leskiego.....	11
1.1.6 Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Lesko.....	12
II. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA	15
2.1 Informacje wstępne o jednostce.....	15
2.2 Demografia.....	18
2.3 Profil problemów społecznych w Mieście i Gminie Lesko.....	20
2.3.1 Sytuacja rodzin i dzieci.....	20
2.3.2 Patologie społeczne.....	25
2.3.2.1 Przejawy patologii indywidualnej na terenie Miasta i Gminy Lesko.....	26
2.3.2.2 Przejawy patologii rodziny na terenie Miasta i Gminy Lesko.....	32
2.3.2.3 Przejawy patologii struktur organizacyjnych na terenie Miasta i Gminy Lesko.....	34
2.3.3 Pozostałe problemy zidentyfikowane na terenie Miasta i Gminy Lesko.....	37
2.4 Zasoby Miasta i Gminy oraz ich rola w realizowaniu zadań z zakresu pomocy społecznej.....	41
2.4.1 Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	41
2.4.2 Placówki Wsparcia Dziennego	42
2.4.3 Środowiskowy Dom Samopomocy	43
2.4.4 Poradnictwo specjalistyczne	43
2.4.5 Organizacje pozarządowe	43
2.5 Wykaz instytucji współpracujących z Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Lesku.....	44

2.6 Analiza SWOT.....	45
III. CZĘŚĆ PROJEKCYJNA.....	51
3.1 Wizja Miasta i Gminy Lesko.....	51
3.2 Przegląd celów strategicznych.....	51
3.3 Cele szczegółowe i działania	52
3.5 Monitoring i wdrażanie strategii.....	58

WSTĘP

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Mieście i Gminie Lesko jest dokumentem wyznaczającym główne kierunki działań mających na celu zapewnienie mieszkańcom odpowiedniej jakości życia.

Jakość życia oznacza to wszystko, co składa się na zdolność prowadzenia normalnego życia, osiągnięcia poczucia bezpieczeństwa i własnej wartości oraz możliwości wykorzystania zdolności intelektualnych i psychofizycznych w dążeniu do realizacji celów osobistych, a także szansę samorealizacji. Jest to produkt wzajemnego oddziaływania warunków społecznych, zdrowotnych, ekonomicznych i środowiskowych, które wpływają na rozwój indywidualny i społeczny.

Spełnianie oczekiwań w tym zakresie wymaga podejmowania wielorakich działań strategicznych, w tym zwłaszcza:

- interwencyjnych – o cechach ratownictwa i likwidacji niedoborów, których źródłem jest niedostatek, ubóstwo, nierówności społeczne, niedostosowanie, patologie społeczne,
- asekuracyjnych – uprzedzających pojawienie się sytuacji zagrażających bezpieczeństwu socjalnemu,
- kompensacyjnych – niwelujących luki i deficyty,
- partycypacyjnych – poszerzających uczestnictwo społeczne w życiu publicznym i zapobiegających wszelkim przejawom dyskryminacji, wykluczeniu społecznemu i marginalizacji.

Program budowy i wzmacniania społeczeństwa obywatelskiego opiera się na strategii włączania coraz większych segmentów w nurt podejmowania decyzji oraz zwiększania możliwości ich działania w kluczowych dla życia społecznego obszarach.

Potrzeba opracowania niniejszego dokumentu wynika z rosnących w Mieście i Gminie Lesko zagrożeń, które rodzi ubóstwo oraz inne negatywne zjawiska społeczne. Trudna sytuacja na rynku pracy, spadek zamożności mieszkańców, pogłębiająca się pauperyzacja społeczeństwa sprzyja zwiększaniu skali zjawiska patologii, alienacji i marginalizacji grup społecznych.

Zidentyfikowane na podstawie diagnozy problemy społeczne wymagają wprowadzenia skutecznych metod aktywnego przeciwdziałania. Stworzenie spójnego systemu współpracy podmiotów realizujących zadania w zakresie pomocy społecznej,

edukacji, ochrony zdrowia, bezpieczeństwa publicznego i innych dziedzin życia zagwarantuje kompleksowość i efektywność podejmowanych działań.

Przejawem takiego podejścia będzie troska o najbiedniejszych, zapewnienie równości szans w dostępie do podstawowych usług, a w konsekwencji stworzenie przyjaznego Miasta i Gminy w sferze społecznej.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Mieście i Gminie Lesko jest scenariuszem działań na rzecz takiego ukształtowania przyszłości, w której dokonana transformacja sytuacji społecznej w Mieście i Gminie pozwoli na ukształtowanie funkcjonalnego społeczeństwa i zaradności obywateli.

I. ZAŁOŻENIA METODYCZNE

1.1. Tryb przygotowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Mieście i Gminie Lesko

Podstawą prawną do opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Mieście i Gminie Lesko jest Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej. Proces tworzenia niniejszej Strategii opierał się na następujących działaniach

1. Dołożono wszelkich starań, by Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych była spójna z innymi programami rozwoju poziomu lokalnego oraz regionalnego.
2. Zadbano, by okres na jaki powstała Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych zawierał cały nowy okres programowania Unii Europejskiej tj. lata 2014 – 2020.
3. Zespół budujący Strategię wyznaczył kierunki polityki społecznej i wynikające z nich działania prowadzone w Mieście i Gminie Lesko.
4. Ważnym elementem scalającym część diagnostyczną i projekcyjną Strategii była analiza SWOT. Przy tworzeniu analizy wykorzystano równoległe dwa podejścia do jej budowy. Po pierwsze, zdecydowano że mocne i słabe strony analizowanego obszaru będą dotyczyć wewnętrznych aspektów sfery społecznej Miasta i Gminy Lesko; zaś szanse i zagrożenia będą wynikać z niesterowalnych przez jednostkę czynników zewnętrznych dotyczący analizowanego problemu. Drugie podejście polega na ujęciu w mocnych i słabych stronach obecnej sytuacji społecznej, natomiast szanse i zagrożenia będą dotyczyć sytuacji w przyszłości.
5. Cele Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych zmierzające do stworzenia warunków do przeciwdziałania problemom społecznym powstały w oparciu o:
 - identyfikację obecnych problemów,
 - przewidywaną i pożądaną wizję przyszłości,

- analizy programów rozwoju szczebla lokalnego i regionalnego,
 - priorytety i kierunki działań zawarte w dokumentach Unii Europejskiej.
6. Za konieczne uznano także zaangażowanie organizacji pozarządowych w realizację wszystkich celów Strategii.
7. Istotnym założeniem przy konstruowaniu niniejszej Strategii była selektywność rozważanych problemów oraz koncentracja na najważniejszych z punktu widzenia problemów społecznych – kierunkach działań. W tym celu przeprowadzono hierarchizację problemów i potrzeb w zakresie pomocy społecznej, jak również określono ważność poszczególnych celów niniejszej Strategii.
8. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest podstawą prowadzonej przez władze lokalne polityki społecznej. Dodać należy również, że realizacja założeń niniejszego dokumentu będzie oznaczać uwzględnianie wydatków z nimi związanymi w kolejnych planach finansowych samorządu.

1.1.1. Strategiczne Wytyczne Wspólnoty

Strategiczne Wytyczne Wspólnoty dla spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej są przewidziane jako indykatywne ramy dla państw członkowskich w zakresie opracowania narodowych strategicznych ram odniesienia i programów operacyjnych na lata 2007-2013. Wytyczne zostały przyjęte decyzją Rady Europejskiej w dniu 6 października 2006 r. Wedle zapisów SWW, programy otrzymujące wsparcie w ramach polityki spójności powinny dążyć do skoncentrowania zasobów na następujących działaniach:

- zwiększanie atrakcyjności państw członkowskich, regionów i miast poprzez poprawę dostępności, zapewnienie odpowiedniej jakości i poziomu usług oraz zachowanie stanu środowiska;
- wspieranie innowacyjności, przedsiębiorczości oraz rozwoju gospodarki opartej na wiedzy poprzez wykorzystywanie możliwości w dziedzinie badań i innowacji, w tym nowych technologii informacyjnych i komunikacyjnych;
- tworzenie lepszych miejsc pracy oraz większej ich liczby poprzez zainteresowanie większej ilości osób zdobyciem zatrudnienia oraz działalnością gospodarczą,

zwiększanie zdolności adaptacyjnych pracowników i przedsiębiorstw oraz zwiększanie inwestowania w kapitał ludzki.

Postulaty Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Mieście i Gminie Lesko zbieżne są z ww. trzecim działaniem SWW. Daje temu wyraz Cel strategiczny I: Budowanie skutecznego systemu pomocy rodzinie poprzez przeciwdziałanie ubóstwu, bezrobociu oraz wykluczeniu społecznemu. Obejmuje on m.in. cele szczegółowe traktujące o integracji osób bezrobotnych i łagodzeniu skutków bezrobocia.

1.1.2. Strategia Rozwoju Kraju

Niniejszy dokument został zaakceptowany i przyjęty przez Radę Ministrów 25 września 2012 roku. Strategia Rozwoju Kraju 2020 jest jednym z fundamentalnych dokumentów strategicznych, który definiuje priorytety i cele w obszarze rozwoju społeczno-gospodarczego Polski.

Określa ponadto warunki, jakie winny być spełnione, aby ten rozwój zapewnić.

Zestawienie obszarów strategicznych SRK obejmuje:

1. Obszar strategiczny I. Sprawne i efektywne państwo
2. Obszar strategiczny II. Konkurencyjna gospodarka
3. Obszar strategiczny III. Spójność społeczna i terytorialna

Obszarami wspólnymi Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Lesku oraz Projektu Strategii Rozwoju Kraju 2020 jest poprawa stanu infrastruktury społecznej, oraz budowa zintegrowanej wspólnoty społecznej i jej bezpieczeństwa.

1.1.3. Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia

NSRO określa działania o charakterze rozwojowym, jakie polski Rząd zamierza podjąć w latach 2007-2013 w zakresie promowania trwałego wzrostu gospodarczego, wzrostu konkurencyjności oraz wzrostu zatrudnienia. NSRO mają także służyć zapewnieniu skutecznej pomocy na rzecz regionów i grup społecznie zmarginalizowanych oraz pomocy w restrukturyzacji sektorów i regionów problemowych.

NSRO integrują główne priorytety Wspólnoty z priorytetami polskimi, uwzględniając jednocześnie zapisy Krajowego Programu Reform, odpowiadającego na wyzwania zawarte

w Strategii Lizbońskiej. NSRO stanowią podstawę do programowania interwencji Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) oraz Funduszu Spójności (FS).

NSRO wykorzystują dorobek prac nad Narodowym Planem Rozwoju na lata 2007-2013 -przyjętym przez Radę Ministrów w dniu 6 września 2005 r. W wyniku tych prac powstały strategie sektorowe, które były podstawą do przygotowania programów operacyjnych realizowanych ze środków UE.

Za cel strategiczny NSRO uznaje się: Tworzenie warunków dla wzrostu konkurencyjności gospodarki polskiej opartej na wiedzy i przedsiębiorczości zapewniającej wzrost zatrudnienia oraz wzrost poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej Polski w ramach Unii Europejskiej i wewnątrz kraju. Przyjmuje się, że wytyczony cel strategiczny będzie osiągnięty dzięki realizacji następujących horyzontalnych celów szczegółowych:

- Tworzenie warunków dla utrzymania trwałego i wysokiego tempa wzrostu gospodarczego,
- Wzrost zatrudnienia poprzez rozwój kapitału ludzkiego oraz społecznego,
- Podniesienie konkurencyjności polskich przedsiębiorstw w tym szczególnie sektora usług,
- Budowa i modernizacja infrastruktury technicznej, mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski i jej regionów,
- Wzrost konkurencyjności polskich regionów i przeciwdziałanie ich marginalizacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej,
- Rozwój obszarów wiejskich.

Spójne problemy NSRO i Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Mieście i Gminie Lesko to przede wszystkim: pomoc na rzecz marginalizowanych grup społecznych oraz restrukturyzacja sektorów i regionów problemowych.

W przedmiotowym opracowaniu odniesiono się również do tego dokumentu strategicznego, ze względu na fakt jego obowiązywania do marca 2014 roku oraz brak innych strategicznych wytycznych w zakresie nowej perspektywy finansowej na lata 2014-2020.

1.1.4. Strategia Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2020

Strategia rozwoju województwa podkarpackiego na lata 2007-2020 jest kluczowym dokumentem programowania rozwoju województwa do roku 2020. W sierpniu 2013 r. Sejmik Województwa Podkarpackiego w ramach aktualizacji przyjął jednogłośnie „Strategię Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2020”. Powyższa aktualizacja dokonana została pod kątem spójności z nowymi, krajowymi i unijnymi dokumentami strategicznymi, tj. Europą 2020, Strategią na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu, Koncepcją Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030, Długookresową Strategią Rozwoju Kraju Polska 2030, Trzecia fala nowoczesności, Średniookresową Strategią Rozwoju Kraju 2020, a także z innymi krajowymi zintegrowanymi strategiami. Przesłanką aktualizacji tego dokumentu była konieczność wyznaczenia nowych celów strategicznych dla nowej perspektywy finansowej UE, obejmującej lata 2014-2020 oraz zmiany zachodzące zarówno w sytuacji społeczno-gospodarczej województwa podkarpackiego, jak i procesy globalizacyjne na rynku europejskim i światowym.

Strategia rozwoju województwa podkarpackiego na lata 2007-2020 wyznacza cele i działania, służące podnoszeniu konkurencyjności regionu oraz przełamywaniu istniejących jeszcze strukturalnych problemów gospodarczych i społecznych. Są to wyzwania, którym województwo podkarpackie musi sprostać w dobie postępującego procesu globalizacji, liberalizacji i rozwoju gospodarki opartej na wiedzy. Celem głównym Strategii jest „efektywne wykorzystanie zasobów wewnętrznych i zewnętrznych dla zrównoważonego i inteligentnego rozwoju społeczno-gospodarczego drogą do poprawy jakości życia mieszkańców”.

W Strategii ujęto aktualnie 4 główne obszary działań strategicznych, na których w pierwszej kolejności koncentrować się powinny działania samorządu województwa:

Konkurencyjna i Innowacyjna Gospodarka - której celem jest rozwijanie przewag regionu w oparciu o kreatywne inteligentne specjalizacje jako przejaw budowania konkurencyjności krajowej i międzynarodowej.

Kapitał Ludzki i Społeczny - których celem jest rozwój kapitału ludzkiego i społecznego jako czynników wzrostu poziomu edukacji, budowania aktywności obywatelskiej, a także poprawy poziomu życia mieszkańców.

Środowisko i Energetyka - których celem jest utrzymanie dobrego stanu środowiska, bezpieczeństwa energetycznego i racjonalne wykorzystanie energii, a także zapobieganie i przeciwdziałanie zagrożeniom oraz usuwanie ich negatywnych skutków.

Sieć Osadnicza - której celem jest podniesienie dostępności wewnętrznej i zewnętrznej oraz poprawa spójności funkcjonalno-przestrzennej, budowanie potencjału rozwojowego regionu oraz zidentyfikowanych w Strategii biegunów wzrostu.

Zakładane w programach operacyjnych formy interwencji zewnętrznej kierowane do wskazanych wyżej obszarów służyć będą wzmocnieniu przewag konkurencyjnych i niwelowaniu barier rozwojowych, a tym samym zmniejszeniu nadmiernych dysproporcji wewnątrz regionu w poziomie społeczno – gospodarczego rozwoju. Konsekwencją tych działań w okresie wyznaczonym przez Strategię będzie wzmocnienie konkurencyjności regionu w stosunku do innych, bardziej rozwiniętych obszarów kraju, a także UE¹.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Mieście i Gminie Lesko zbieżna jest ze Strategią wojewódzką w obszarze „Kapitał ludzki i społeczny”, cel 2 – Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego jako czynników: innowacyjności regionu oraz poprawy poziomu życia mieszkańców i zdrowia.

1.1.5. Strategia Rozwoju Powiatu Leskiego

Strategia Rozwoju Powiatu Leskiego opracowana została na okres 2007-2013, a misję powiatu zdefiniowano jako:

Powiat leski – obszar o zrównoważonym rozwoju społecznym, gospodarczym i kulturowym, przyjaznym środowisku naturalnemu, nastawiony na partnerską współpracę z podmiotami lokalnymi i w strefie przygranicznej, otwarty na inwestycje. Mieszkańcy utrzymują się z turystyki, produkcji ekologicznej żywności, produkcji drzewnej, hodowli oraz szerokiego zakresu usług w lecznictwie uzdrowiskowym , handlu, drobnej wytwórczości, sporcie, chroniąc dziedzictwo kulturowe.

Rozwój powiatu oparto na 10 obszarach strategicznych, tj.:

1. Rozwój przedsiębiorczości (sektor MŚP), produkcji i usług.
2. Rozwój rolnictwa ekologicznego.
3. Rozwój infrastruktury.
4. Rozwój oświaty i edukacji.
5. Przeciwdziałanie marginalizacji społecznej.
6. Poprawa bezpieczeństwa publicznego.

¹ Samorząd Województwa Podkarpackiego - <http://www.umwp.podkarpackie.pl/index.php/strategia/2634-sejmik-wojewodztwa-podkarpackiego-przyjal-strategie-rozwoju-wojewodztwa-podkarpackie-2020-wraz-z-prognoza-oddzialywania-na-srodowisko>

7. Rozwój kultury i tradycji regionalnych.

8. Rozwój produktu regionalnego i bazy turystyczno – uzdrowiskowej.

9. Ochrona środowiska naturalnego.

10. Współpraca transgraniczna i euroregionalna.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Mieście i Gminie Lesko zbieżna jest ze Strategią Rozwoju Powiatu Leskiego w obszarach: 1. Rozwój przedsiębiorczości (sektor MŚP), produkcji i usług. 5. Przeciwdziałanie marginalizacji społecznej, 6. Poprawa bezpieczeństwa publicznego.

1.1.6. Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Lesko

Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Lesko do 2020 roku hierarchizuje priorytetowe potrzeby mieszkańców w zakresie zaspokojenia ich potrzeb. Każdej z potrzeb autorzy Strategii dopasowali cele strategiczne, z założenia umożliwiające ich zaspokojenie. Potrzebami, o których mowa, a które leżą w gestii zainteresowań niniejszego dokumentu są:

Potrzeba zabezpieczenia materialnego

Cel strategiczny 1 Dostateczna ilość miejsc pracy dla absolwentów i osób poszukujących pracy

Cel strategiczny 2 Zwiększenie dochodów osób najuboższych i nisko zarabiających

Potrzeba bezpieczeństwa

Cel strategiczny 1 Zwiększony stopień bezpieczeństwa na drogach

Cel strategiczny 2 Zwiększony poziom bezpieczeństwa i porządku publicznego

Cel strategiczny 3 Wysoki poziom zabezpieczenia przeciwpowodziowego

Potrzeba wyżywienia

Cel strategiczny 1 Pełne zaspokojenie potrzeb w zakresie wody pitnej

Cel strategiczny 2 Zaspokojone potrzeby żywieniowe osób zagrożonych niedożywieniem

Cel strategiczny 3 Zwiększony dostęp do lokalnych produktów żywnościowych

Potrzeba schronienia

Cel strategiczny 1 Zwiększona liczba mieszkań

Cel strategiczny 2 Zapewnione możliwości udzielenia schronienia osobom będącym w potrzebie

Cel strategiczny 3 Obniżenie kosztów zamieszkiwania

Cel strategiczny 4 Podniesienie standardu mieszkań

Potrzeba zdrowia i życia

Cel strategiczny 1 Poprawa stanu uzębienia i eliminacja wad postawy u młodzieży

Cel strategiczny 2 Obniżenie liczby osób uzależnionych od alkoholu, tytoniu i narkotyków

Cel strategiczny 3 Ograniczenie liczby zachorowań i zgonów z powodu chorób cywilizacyjnych

Potrzeba opieki

Cel strategiczny 1 Szeroka oferta spędzania wolnego czasu dla dzieci i młodzieży

Cel strategiczny 2 Rozwinięta opieka nad osobami w podeszłym wieku

Cel strategiczny 3 Wysoki udział osób niepełnosprawnych w życiu społeczno-gospodarczym

Potrzeba kontaktów społecznych, więzi grupowej, swobody i łatwości kontaktów przestrzennych

Cel strategiczny 1 Powszechny dostęp do sieci telefonicznych oraz internetowej sieci szerokopasmowej

Cel strategiczny 2 Pełna dostępność komunikacyjna Gminy

Cel strategiczny 3 Powszechna dostępność e-usług publicznych na terenie Gminy

Cel strategiczny 4 Wysoki stopień integracji społecznej, samoorganizacji mieszkańców Gminy

Cel strategiczny 5 Wysoki poziom kultury osobistej w społecznościach lokalnych.

Analiza spójności części projekcyjnej Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Lesko z celami SRPS pozwala stwierdzić, iż każdy z celów strategicznych SRPS pozostaje w powiązaniu z przywołanymi powyżej zapisami.

Poza wyżej wymienionymi autorzy Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Lesko przewidzieli działania interwencyjne w następujących tematach, które uznać należy za zbieżne z politykami działań SRPS:

Potencjał ludzki

Cel strategiczny 1 Ograniczenie procesu emigracji osób młodych, wykwalifikowanych w zawodach deficytowych

Cel strategiczny 2 Zaktywizowanie mieszkańców w zakresie poszukiwania miejsc pracy

Cel strategiczny 3 Wysoki poziom aktywności społecznej mieszkańców

Potencjał instytucjonalny

Cel strategiczny 1 Wysoka jakość obsługi w Urzędzie Miasta i Gminy

Cel strategiczny 2 Pełna informatyzacja usług Urzędu Miasta i Gminy

Cel strategiczny 3 Aktywne wspólnoty mieszkaniowe dbające o interesy swoich członków

Wskazane dwa zbiory celów są kompatybilne z następującymi celami strategicznymi SRPS: Cel strategiczny I – Budowanie skutecznego systemu pomocy rodzinie poprzez przeciwdziałanie ubóstwu, bezrobociu oraz wykluczeniu społecznemu oraz Cel strategiczny IV – Zintegrowana polityka społeczna.

II. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA

2.1. Informacje wstępne o jednostce

Miasto i Gmina Lesko leży w województwie podkarpackim, w powiecie leskim graniczącym z powiatem bieszczadzkim, sanockim oraz ze Słowacją. Miasto i Gmina położona jest nad Sanem na pograniczu Bieszczadów i Pogórza Przemyskiego na wysokości 340-380 m n.p.m., przy wjeździe na obwodnicę, zwane jest często „Bramą w Bieszczady”.

Miasto i Gmina zajmuje obszar 111 km², co stanowi 13,3 % powierzchni powiatu leskiego z czego:

- obszar miejski – 15 km², (13,5% powierzchni Miasta i Gminy),
- obszar wiejski – 96 km², (86,5% powierzchni Miasta i Gminy).

W skład terenu Gminy Lesko wchodzi 14 sołectw:

- Bachława,
- Bezmiechowa Dolna,
- Bezmiechowa Górna,
- Dziurdziów,
- Glinne,
- Hoczew,
- Huzele,
- Jankowce,
- Łączki,
- Łukawica,
- Manasterzec,
- Postołów,
- Średnia Wieś,
- Weremień.

Położenie Miasta i Gminy Lesko na mapie administracyjnej powiatu lesko prezentuje rysunek 1.

Rysunek 1. Położenie Miasta i Gminy Lesko na terenie powiatu leskiego

Źródło: www.bfe-lesko.pl/polska/bddd/powiatleski.html

Powiat leski rozciąga się w strefie klimatycznej o charakterze górskim (południe) oraz podgórskim (północ). Taki klimat charakteryzuje się dużą ilością opadów, zwłaszcza w lecie (czerwiec, lipiec i sierpień). Średnia temperatura roczna waha się od 4⁰ C w gminie Cisna do 7,5⁰ C na Pogórzu Leskim.

W związku z tym, że powiat leski charakteryzuje się niepowtarzalnym krajobrazem, bardzo dużą lesistością i bogatym światem zwierzęcym prawie cały jego obszar jest chroniony. Wszystkie gminy znajdują się na terenie Wschodniobeskidzkiego Obszaru Chronionego Krajobrazu. W okolicznych lasach żyje wiele gatunków zwierząt takich jak: dziki, wilki, lisy, kuny, łasice, wiewiórki, żbiki, zające oraz żubry (okolice Baligrodu). Na nasłonecznionych stokach można spotkać żmije, jaszczurki i węże eskulapy, zaś w dolinach rzek zaskrońce, traszki czy salamandry. Na terenach łąk i lasów żyje wiele gatunków rzadkich ptaków: orlik krzykliwy, orlik grubodzioby, orzeł przedni, bocian czarny, siwarnik, płochacz halny.

Na terenie powiatu występują wody mineralne. W Lesku – solanki chlorkowo – węglanowo – siarczkowe. Duże znaczenie w zakresie zasobów naturalnych mają kopaliny – ropa naftowa i gaz ziemny. W okolicach Leska występują malachit, azuryt i uran.

Lesko posiada bogatą ofertę dla miłośników aktywnego wypoczynku. Do głównych atrakcji należy m.in. jeździectwo – w Lesku rozpoczyna się i kończy transkarpacki szlak konny, biegnący przez całe polskie Karpaty aż do Beskidu żywieckiego. Oprócz tego organizowany jest szereg ciekawych imprez konnych m.in.:

- jedyny w Polsce przepęd bydła (150 krów),
- wędrówki dyliżansami,

- pikniki country,
- zawody WKKB (Wszechstronny Konkurs Konia Bieszczadzkiego),
- organizowane są szkolenia dla przodowników górskiej turystyki jeździeckiej (są 3 ośrodki stażowe).

Miłośników wędkowania przyciąga przepływająca w okolicach Leska, w pięknej, malowniczej dolinie obfitująca w ryby rzeka San. Jest ona zaliczana do jednych z najczystszych rzek w Polsce, w której dominującym gatunkiem wśród ryb jest pstrąg potokowy i lipień. Występuje też: głowacica, kleń, świnka, brzana i jelec, a także gatunki chronione, takie jak: śliz, głowacz, strzebla potokowa, są raki szlachetne i minogi. Nad brzegami Sanu można spotkać wydry i bobry, a na niebie zobaczyć orły bieliki polujące na ryby oraz bociany przelatujące nad głowami wędkarzy.

Wielbicieli sztuki kuszą warsztaty malarstwa i rzeźby oraz garncarstwa - pracownia znajduje się u podnóża „Gór Słonnych”, oferuje możliwość zapoznania się z pracą ceramika oraz samodzielne zaprojektowanie i wykonanie naczyń glinianych.

Lubiący mocne wrażenia mają możliwość spróbowania bardzo emocjonującego sportu jakim jest Paintball czy wzięcia udziału w kursie paralotniowym. Dużą popularnością cieszą się tutaj także sporty zimowe ze względu na dostępność stoków narciarskich. Zwiedzający mają ponadto możliwość podziwiania krajobrazu z lotu ptaka, dzięki organizowaniu przelotów nad okolicami Leska.

W Mieście i Gminie Lesko znajdują się szlaki rowerowe "Zielony Rower – Greenway Karpaty Wschodnie" będący transgraniczną siecią szlaków przyrodniczo – kulturowych. Osią trasy bieszczadzkiej jest szlak rowerowy "Zielony Rower" łączący najpiękniejsze zakątki regionu – atrakcje przyrodnicze i kulturowe, oferty ekoturystyczne, galerie oraz lokalne inicjatywy na rzecz ochrony dziedzictwa Bieszczadów. W Mieście i Gminie Lesko wyznaczono terenowe szlaki rowerowe "Extreme – Bieszczady" przebiegające leśnymi ścieżkami i drogami polnymi.

- Terenowy szlak rowerowy "Pogórze Leskie" o długości 24,9 km, który przebiega grzbietem Pogórza Leskiego i dzieli zlewiska Sanu i Osławy,
- Terenowy szlak rowerowy "Czarny Dział" o długości 22,5 km prowadzący przez las Czarny Dział i zmierzający w kierunku lotniska szybowcowego na Górze Kamionce,
- Terenowy szlak rowerowy "Czulnia" (23,2 km) rozpoczyna swój bieg u podnóża Kamienia Leskiego i wznosi się na wzgórze Czulnia (576 m n. p.m.),

- Terenowy szlak rowerowy "Góra Makowska" o długości 21,2 km. Szlak biegnie przez północne wzniesienia pasma Durnej i Łopiennika.

Dla rodzinnej turystyki rowerowej przygotowano trasy łagodniejsze biegnące po drogach utwardzonych. Trasy oznakowano w taki sposób aby rowerzysta jadąc mógł wrócić do punktu z którego wyjechał.

- Z Leska na wyprawę rowerową udać się można szlakiem "Góry Słonne" (54 km) przebiegającym wokół pasma "Gór Słonnych"
- Kolejna trasa prowadzi na "Wzgórze Gruszka" (46 km) z którego rozciąga się wspaniała panorama na masyw Chryszczatej.

Na miłośników zabytków czeka wiele atrakcyjnych miejsc: Ratusz z 1896r., zabytkowe kościoły, cerkwie oraz kapliczki, zamek w Lesku, Synagoga oraz żydowski cmentarz – Kirkut.

2.2. Demografia

Terytorium Miasta i Gminy Lesko w 2013 roku (wg danych Ewidencji Ludności UMiG Lesko – na dzień 31.12.2013 r.) zamieszkiwało – 11654 osób.

Tablica 1. Liczba ludności Miasta i Gminy Lesko według faktycznego miejsca zamieszkania w latach 2008 – 2013 (osoby)

Wyszczególnienie	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Obszar wiejski ogółem, w tym:	5877	5915	5939	5946	5954	5967
mężczyźni	2928	2952	2953	2969	2971	2983
kobiety	2949	2963	2986	2977	2983	2984
Obszar miejski ogółem, w tym:	5872	5823	5857	5811	5738	5687
mężczyźni	2798	2770	2779	2749	2710	2689
kobiety	3074	3053	3078	3062	3028	2998
Miasto i Gmina Lesko RAZEM, w tym	11749	11738	11796	11757	11692	11654
mężczyźni	5726	5722	5732	5718	5681	5672
kobiety	6023	6016	6064	6039	6011	5982

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z Ewidencji Ludności UMiG Lesko.

Analiza zagadnień społecznych przeprowadzona na podstawie danych zamieszczonych w tablicy 1 niesie za sobą następujące wnioski:

- populacja Miasta i Gminy w badanym okresie wykazuje tendencję spadkową,

- w badanych latach 2012 - 2013 odnotowano spadek liczby mieszkańców miasta i wzrost liczby mieszkańców z obszarów wiejskich,
- w każdym z badanych lat w strukturze ludności Miasta i Gminy przeważała ludność z terenów wiejskich,
- na przestrzeni wszystkich analizowanych lat to kobiety przeważały w ogólnej liczbie ludności miasta i gminy Lesko.

Kolejne szczegółowe informacje dotyczące aspektów demograficznych w Mieście i Gminie Lesko prezentuje poniższa tabela oraz rysunek 2.

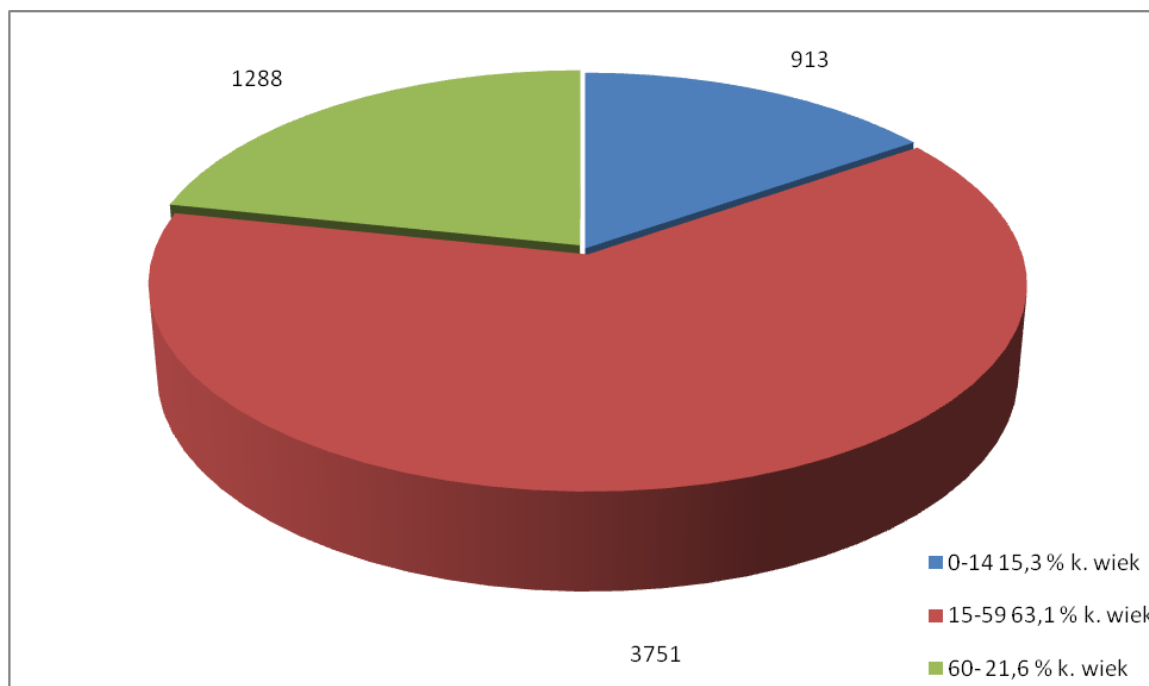
Tablica 2. Statystyka stałych mieszkańców wg. wieku i płci dla obszaru miejskiego i wiejskiego.

Mężczyźni (M)		Kobiety (K)	
Wiek	Liczba	Wiek	Liczba
0-14	944	0-14	943
15-64	4101	15-59	3751
65 -	627	60 -	1288
razem	5672	razem	5982

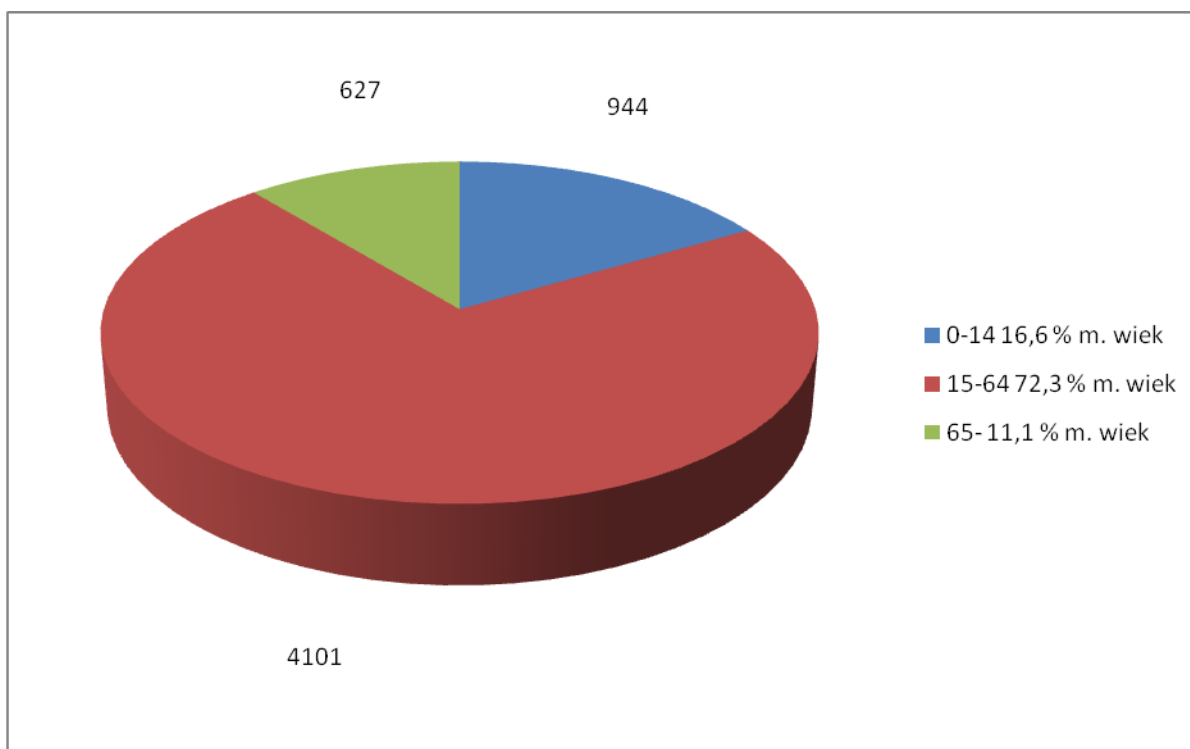
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z Ewidencji Ludności UMiG Lesko.

Rysunek 2. Ludność Miasta i Gminy Lesko w rozbiciu na płeć oraz grupy wiekowe w 2013 roku.

Kobiety:

Mężczyźni:

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z Ewidencji Ludności UMiG Lesko.

Omówiona wyżej struktura wiekowa ludności w rozbiciu na płeć przedstawia się następująco:

- kobiety (wiek przedprodukcyjny – 15,3%, wiek produkcyjny – 63,1%, wiek poprodukcyjny – 21,6%),
- mężczyźni (wiek przedprodukcyjny – 16,6%, wiek produkcyjny – 72,3%, wiek poprodukcyjny – 11,1%).

2.3. Profil problemów społecznych w Mieście i Gminie Lesko

2.3.1. Sytuacja rodzin i dzieci

Rodzina stanowi podstawowe i niezastąpione środowisko, w którym rodzą się i wychowują następne generacje. Wypełniając swoją funkcję, zwłaszcza wychowawczą, rodzina wpływa na „jakość” młodego pokolenia, jego rozwój emocjonalny i intelektualny.

Najliczniejszy odsetek rodzin zwracających się o pomoc do Ośrodka Pomocy Społecznej to rodziny dotknięte ubóstwem. Ubóstwo określa się jako stan, w którym

jednostce czy grupie społecznej brakuje środków na zaspokojenie podstawowych potrzeb, uznawanych w danej społeczności za niezbędne. Pod tym pojęciem kryją się poza wyżywieniem, takie potrzeby jak: odzież, opłaty mieszkaniowe, leczenie, uzyskanie wykształcenia. Zjawisko to podlega opisowi w dalszej części dokumentu.

Tablica 3 i 4 charakteryzuje powody przyznania wsparcia przez MGOPS Lesko.

Tablica 3. Powody przyznawania pomocy dla rodziny przez MGOPS w Lesku w 2012 roku

Solectwa	Ubóstwo	Sieroctwo	Bezdomność	Potrzeba ochrony macierzyństwa	Bezrobocie	Niepelnosprawność	Długotrwała choroba
Obszar wiejski RAZEM	147	-	3	20	142	87	93
Bachława	5	-	-	-	6	7	2
Bezmiechowa Dolna	9	-	1	4	12	8	10
Bezmiechowa Górna	8	-	-	3	10	8	7
Dziurdziów	3	-	-	-	2	3	4
Glinne	14	-	-	1	11	6	9
Hoczew	22	-	2	3	15	8	11
Huzele	16	-	-	1	16	4	8
Jankowce	3	-	-	-	3	3	1
Łączki	-	-	-	-	-	-	-
Łukawica	8	-	-	2	11	7	7
Manasterzec	16	-	-	1	18	9	13
Postołów	6	-	-	-	14	3	3
Średnia Wieś	29	-	-	4	28	11	15
Weremień	8	-	-	1	6	4	3
Obszar miejski	141	-	3	8	128	71	80
Miasto i Gmina Lesko RAZEM	288	-	6	28	270	158	173

Solectwa	Bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych			Alkoholizm	Narkomania	Przemoc w rodzinie	Trudność w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	Kłęska żywiołowa lub ekologiczna
	ogółem	rodziny niepełne	rodziny wielodzietne					
Obszar wiejski RAZEM	33	16	14	8	1	10	3	0
Bachława	2	1	1	-	-	-	-	-
Bezmiechowa Dolna	4	2	1	-	-	-	-	-
Bezmiechowa	5	2	1	-	-	1	-	-

Górna								
Dziurdziów	1	1	-	-	-	1	-	-
Glinne	4	-	2	-	-	1	-	-
Hoczew	2	1	2	4	-	-	1	-
Huzele	2	1	2	-	1	-	-	-
Jankowce	-	1	1	-	-	2	-	-
Łączki	-	-	-	-	-	-	-	-
Łukawica	5	-	2	1	-	3	1	-
Manasterzec	5	4	4	2	-	1	-	-
Postołów	2	1	-	1	-	1	-	-
Średnia Wieś	-	2	-	-	-	-	1	-
Weremień	1	-	1	-	-	-	-	-
Obszar wiejski	28	24	2	16	-	8	7	-
Miasto i Gmina Lesko RAZEM	61	40	16	24	1	18	10	-

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MGOPS Lesko.

Dane przedstawione w powyższej tabelicy 3 – wskazują, że w 2012 roku w Mieście i Gminie Lesko najwięcej pomocy udzielono osobom dotkniętym ubóstwem – 288 jednostek objętych wsparciem. Na drugim miejscu plasuje się problem bezrobocia – 270. Jako trzeci dylemat dotyczący sferę społeczną Leska należy wskazać – długotrwałą chorobę – 173. W dalszej kolejności zidentyfikowano: niepełnosprawność - 152, bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych – 61, ochrona macierzyństwa – 28, alkoholizm – 24, przemoc w rodzinie – 18, trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego – 10, bezdomność – 6, narkomania – 1. Analizując powyższą tabelicę zauważyć można, iż działań pomocowych wynikłych z takich dysfunkcji jak sieroctwo, oraz klęska żywiołowa lub ekologiczna w badanym roku 2012 nie podejmowano.

Tablica 4. Powody przyznawania pomocy dla rodziny przez MGOPS w Lesku w 2013 roku

Sołectwa	Ubóstwo	Sieroctwo	Bezdomność	Potrzeba ochrony macierzyństwa	Bezrobocie	Niepełnosprawność	Długotrwała choroba
Obszar wiejski RAZEM	160	-	1	26	140	81	96
Bachława	6	-	-	1	4	5	3
Bezmiechowa Dolna	11	-	1	2	9	8	4
Bezmiechowa Górna	11	-	-	3	6	6	4
Dziurdziów	3	-	-	2	4	3	4
Glinne	13	-	-	2	9	7	10
Hoczew	22	-	-	3	15	7	16
Huzele	18	-	-	1	17	6	8

Jankowce	7	-	-	-	5	4	2
Łączki	-	-	-	-	-	-	-
Łukawica	8	-	-	2	9	7	8
Manasterzec	22	-	-	3	19	12	15
Postołów	8	-	-	-	9	3	5
Średnia Wieś	24	-	-	4	26	10	12
Weremień	17	-	-	3	8	3	5
Obszar miejski	147	-	1	13	136	80	89
Miasto i Gmina Lesko RAZEM	307	-	2	39	276	161	185

Solectwa	Bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych			Alkoholizm	Narkomania	Przemoc w rodzinie	Trudność w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	Kłęska żywiołowa lub ekologiczna
	ogółem	rodziny niepełne	rodziny wielodzietne					
Obszar wiejski RAZEM	40	19	16	12	-	10	2	-
Bachława	1	1	-	-	-	-	-	-
Bezmiechowa Dolna	6	1	1	-	-	1	-	-
Bezmiechowa Górna	4	2	1	-	-	-	-	-
Dziurdziów	-	1	-	-	-	2	-	-
Glinne	4	1	-	-	-	-	-	-
Hoczew	4	2	4	5	-	-	1	-
Huzele	2	2	-	2	-	-	-	-
Jankowce	2	-	1	1	-	1	-	-
Łączki	-	-	-	-	-	-	-	-
Łukawica	3	-	-	1	-	2	-	-
Manasterzec	6	3	5	2	-	2	-	-
Postołów	1	3	1	-	-	2	-	-
Średnia Wieś	5	3	1	-	-	-	1	-
Weremień	2	-	-	1	-	-	-	-
Obszar miejski	37	31	2	23	-	6	6	-
Miasto i Gmina Lesko RAZEM	77	50	18	35	-	16	8	-

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MGOPS Lesko.

Z wyżej przedstawionej tablicy 4 wynika, że do przeważających trzech powodów interwencji MGOPS w Lesku w 2013 roku należy zaliczyć podobnie jak w roku ubiegłym ubóstwo (307), bezrobocie (276) oraz długotrwała choroba (185). Za negatywne zjawisko należy uznać tu fakt, że we wszystkich wymienionych odznaczył się wzrost ilości potrzebujących interwencji w odniesieniu do roku 2012 odpowiednio o 19, 6, 12. Dalsze

następstwo analizowanych dysfunkcji uległo zmianie i w roku 2013 ich kolejność w hierarchii przedstawiała się następująco: niepełnosprawność (161), bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych – 77, ochrona macierzyństwa – 39, alkoholizm – 35, przemoc w rodzinie – 8, trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego – 8, bezdomność – 2. Jak wynika z przedstawionych danych – brak interwencji w zakresie sieroctwa, klęski żywiołowej lub ekologicznej oraz narkomanii. Zebrane w tablicy informacje wskazują, że również w analizowanym roku większe natężenie zjawisk objętych badaniem miało miejsce na terenach wiejskich jednostki.

Analizując strukturę powodów udzielania pomocy przez MGOPS Lesko na przestrzeni 2012 i 2013 r., można zauważyć tendencję utrzymującą się na stałym poziomie:

- ubóstwo – poz. 1 w 2012 i 2013 r.
- bezrobocie – poz. 2 w 2012 i 2013 r.
- długotrwała choroba – poz. 3 w 2012 i 2013 r.
- niepełnosprawność – poz. 4 w 2012 i 2013 r.
- bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych – poz. 5 w 2012 i 2013 r.
- ochrona macierzyństwa – poz. 6 w 2012 i 2013 r.
- alkoholizm – poz. 7 w 2012 i 2013 r.
- przemoc w rodzinie – poz. 8 w 2012 i 2013 r.
- bezdomność – poz. 9 w 2012, poz. 10 w 2013 r.
- trudność w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego – poz. 10 w 2012 r., poz. 9 w 2013 r.
- narkomania – poz. 11 w 2012 i 2013 r.

Jak wynika z analizy powyższego materiału utrzymywanie się wielkości w strukturze udzielonego wsparcia na stałym poziomie świadczy o potrzebie stałej koncentracji wszelkich działań na te obszary tematyczne. W tym miejscu zaznaczyć winno się, że w niektórych przypadkach pokrewne przyczyny; *niepełnosprawność* i *długotrwała choroba* bywają używane zamiennie przy ustalaniu przyczyny pomocy, gdyż granica między nim bywa zacierana. Powoduje to zniekształcenie statystyk.

Analizując problematykę rodzin i dzieci należy uwzględnić rolę samorządów lokalnych w tym temacie. Są one głównymi realizatorami zadań mających na celu umożliwienie rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać wykorzystując własne środki, możliwości i uprawnienia.

Tablica 5. Zestawienie zbiorcze rzeczywistej liczby osób objętych pomocą społeczną w Mieście i Gminie Lesko za lata 2012 i 2013.

Wyszczególnienie	Liczba osób którym przyznano decyzją świadczenie		Liczba rodzin		Liczba osób w rodzinach	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013
Świadczenia przyznane w ramach zad. zlec. i zad. wł./ bez względu na ich rodzaj, formę, liczbę oraz źródło finansowania	654	648	416	423	1147	1108
Świadczenia przyznane w ramach zad. zlec. bez względu na ich rodzaj formę i liczbę	2	2	2	2	4	4
Świadczenia przyznane w ramach zad. wł. bez względu na ich rodzaj, formę i liczbę	653	648	415	423	1108	1144
Pomoc udzielona w postaci pracy socjalnej – OGÓŁEM	-	-	364	211	1155	538
w tym wyłącznie w postaci pracy socjalnej	-	-	67	62	757	240

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MGOPS Lesko.

Dane liczbowe zawarte w tablicy 5 wskazują, że przeważającą część udzielonej w 2013 roku pomocy stanowią świadczenia przyznane w ramach zadań własnych.

W badanych latach liczba świadczeń przyznanych w ramach zad. zlec. bez względu na ich rodzaj formę utrzymuje się na stałym poziomie. Analizując tablice dostrzec można nieznaczny spadek ogólnej ilości osób, którym przyznano decyzją świadczenie (6), natomiast spadek liczby osób w rodzinach o 39. Badając dane w tablicy widocznym jest również obniżenie się pomocy udzielonej w postaci pracy socjalnej. Jednakże może to wynikać z błędów związanych z wprowadzaniem w roku 2012 lub 2013 danych do systemu informatycznego.

2.3.2. Patologie społeczne

Pojęcie patologia społeczna należy interpretować jako – zjawisko społecznego zachowania się zarówno samych jednostek jak i określonych grup społecznych sprzeczne z wartościami lub normami obecnie w danym środowisku panującymi. Ponadto zjawisko to może wywołać negatywne skutki w rozwoju danej społeczności. Literatura przedmiotu kataloguje – trzy zasadnicze grupy patologii:

- pierwsza – traktuje o zjawiskach związanych z życiem jednostki i określany jest mianem *patologii indywidualnej*,

- druga - obejmuje negatywne zjawiska związane z życiem rodziny, tzw. – *patologia rodziny*,
- trzecia – stanowią ją ujemne zjawiska powstające w grupach organizacyjnych – *patologia struktur organizacyjnych*.

2.3.2.1. Przejawy patologii indywidualnej na terenie Miasta i Gminy Lesko

Alkoholizm i narkomania

Pozycje w randze problemów społecznych Miasta i Gminy Lesko w roku 2013: odpowiednio 7 i 11. Tendencja w wielkości udzielonego wsparcia w badanych latach: stała bądź malejąca.

Do negatywnych zjawisk mających wpływ na funkcjonowanie rodzin należy nadużywanie alkoholu – co stanowi groźną dysfunkcję społeczną. Alkoholizm jest według Światowej Organizacji Zdrowia – wszelkim sposobem picia, który wykracza poza miarę tradycyjnego i zwyczajowego spożycia albo poza ramy obyczajowego, przyjętego w całej społeczności picia towarzyskiego bez względu na czynniki etiologiczne, które do takiego zachowania prowadzą. Z kolei alkoholicy są to – osoby pijące nadmiernie, u których zależność od alkoholu jest taka, że wykazują bądź wyraźne zaburzenia psychiczne, bądź też objawy zakłócające ich zdrowie fizyczne i psychiczne. Spożywanie nadmiernych ilości napojów alkoholowych powoduje także zaburzenia w relacji funkcji opiekuńczej, wychowawczej, socjalizacyjnej i emocjonalnej rodziny. Nie ulega zatem wątpliwości, że prawidłowe wychowanie dzieci jest w tych warunkach niemożliwe. Alkoholizm, chociaż jednego z rodziców powoduje prawdopodobieństwo „wykluczenia społecznego” dziecka. Wzorce nadmiernego spożywania alkoholu w rodzinie przechodzą często na kolejne pokolenie. Grono osób nadużywających alkohol i inne środki odurzające zwiększa się regularnie. Do faktów, będących komponentami składającymi się na kliniczny obraz zniszczenia alkoholowego zaliczyć należy:

- postępujące samozniszczenie wskazujące na uszkodzenie układu samozachowawczego,
- głód alkoholowy, dający poczucie przymusu wewnętrznego,
- brak zdolności do skutecznej samokontroli powstrzymującej picie i powtarzające się niepowodzenia prób zaprzestania picia,
- nasilający się stan cierpienia, osamotnienia i bezradności,

- głębokie uszkodzenia i rozerwanie podstawowych kontaktów społecznych,
- gotowość do naruszania norm społecznych i wartości, gdy znajdują się w konflikcie z dążeniem do picia.

Wczesne zetknięcie z alkoholem jest szczególnie niebezpieczne, gdyż działa na młody organizm destrukcyjnie w sferze fizjologicznej i psychologicznej. Częste nadużywanie alkoholu szybko przekształca się w uzależnienie.

Leczenie alkoholizmu jest długotrwałe, a wyniki niepewne. Rozróżnia się leczenie ambulatoryjne i zamknięte. W lecznictwie otwartym najczęściej podaje się anticol (disulfiram) lub wszczepia się esperal (disulfiram), stosuje się różnego rodzaju psychoterapię indywidualną i grupową, często również terapię małżeńską i rodzinną, próbując wciągnąć najbliższe osoby do procesu leczniczego. Ustawa o wychowaniu w trzeźwości przewiduje w zasadzie jedynie leczenie dobrowolne, które, jak wykazują doświadczenia z wielu krajów, daje znacznie lepsze wyniki niż leczenie przymusowe. Leczenie przymusowe może być orzeczone jedynie w wyjątkowych przypadkach przez sąd. W lecznictwie zamkniętym odchodzi się od kilku lat od stosowania środków awersyjnych, takich jak apomorfina, główny nacisk kładzie się natomiast na oddziaływania psychoterapeutyczne i terapie pracą. Leczenie odwykowe powinno trwać nie krócej niż 3 miesiące, czasem znacznie dłużej. Pozytywne wyniki uzyskuje się w przypadkach, w których udaje się włączyć w terapię najbliższą rodzinę oraz tam, gdzie kontynuuje się leczenie w klubach abstynentów i klubach Alkoholików Anonimowych.

Zjawisko narkomanii pojawiło się stosunkowo niedawno i ma wysoką dynamikę. Ostatnie trendy rozwoju tej dysfunkcji wskazują, że z większych ośrodków miejskich zjawisko to przenosi się w mniejsze miasteczka i wsie. Stanowi ono jeden z najważniejszych problemów i zagrożeń z jakimi stykają się współczesne społeczeństwa. Narkomania występuje przede wszystkim wśród ludzi młodych, jednak liczba dzieci i młodzieży zażywających narkotyki jest trudna do określenia, być może obejmuje rodziny dobrze sytuowane które nie szukają pomocy w OPS.

Wyróżnia się następujące fazy uzależnienia:

- I. Wstępna,
- II. Ostrzegawcza,
- III. Krytyczna,
- IV. Chroniczna.

Z kolei do grup najbardziej znanych środków odurzających zaliczyć należy:

- uspokajające (relanium, opium, pochodne maku, morfina, środki syntetyczne barbiturany),
- pobudzające (amfetamina, kokaina, ekstazy),
- halucynogenne (pochodne konopi, LSD, meskalina, grzybki, bieluń),
- wzięwe (kleje, rozpuszczalniki, farby).

Poniżej, w tablicy 6 scharakteryzowano wybrane środki uzależniające.

Tablica 6. Charakterystyka wybranych środków uzależniających

ALKOHOL	
postać	trunki alkoholowe
objawy	pocenie się, drgawki, dezorientacja umysłowa, halucynacje
skutki działania	zmniejszenie oporów w kontaktach z ludźmi, euforia, depresja, utrata kontroli motorycznej, pozbycie się zahamowań
rodzaje stwarzanego niebezpieczeństwa	apatia, depresja, gwałtowność, wypadki drogowe, samobójstwa, uszkodzenie mózgu i wątroby
typ uzależnienia	fizyczne i psychiczne
KONOPIE INDYJSKIE	
postać	marihuana, haszysz
objawy	brak
skutki działania	lekka euforia, zmniejszenie zahamowań, ostrzejsza percepcja, głód
rodzaje stwarzanego niebezpieczeństwa	utrata motywacji życiowej i chęci do kontaktów z ludźmi
typ uzależnienia	psychiczne
AMFETAMINA	
postać	detadrin, benzedrin, dexadrin
objawy	letarg, depresja
skutki działania	ożywienie i wzrost energii, uczucie mocy, zawroty głowy, utrata apetytu
rodzaje stwarzanego niebezpieczeństwa	napięcie, zmęczenie, psychozy, niedożywienie
typ uzależnienia	psychiczne
HALUCYNOGENY	
postać	LSD, maskalina
objawy	brak
skutki działania	zmiany w percepcji, halucynacje, wzrost świadomości psychicznej
rodzaje stwarzanego niebezpieczeństwa	panika podczas tzw. odlotu, przy długotrwałym użyciu choroby umysłowe
typ uzależnienia	możliwe uzależnienie psychiczne
KOKAINA	
postać	liście koki lub skryształizowane związki pochodne
objawy	brak
skutki działania	pobudzenie czynności umysłowych, euforia, znieczulenie miejscowe
rodzaje stwarzanego niebezpieczeństwa	uszkodzenie dróg oddechowych, halucynacje odnoszące się do wrażeń dotykowych, paranoja, niedożywienie
typ uzależnienia	psychiczne
OPIATY	
postać	opium, heroina, morfina
objawy	skurcze żołądka, wymioty, biegunka, drgawki, bezsenność, intensywne pragnienie narkotyku
skutki działania	złagodzenie bólu, przyjemne uczucie odprężenia, utrata apetytu
rodzaje stwarzanego niebezpieczeństwa	przedawkowanie może być śmiertelne, stopniowa utrata zdolności do prowadzenia moralnego życia, łamanie prawa w celu kontynuowania nałogu
typ uzależnienia	gwałtowne uzależnienie fizyczne i psychiczne
POZOSTAŁE – WZIEWNE	
postać	kleje, rozpuszczalniki, farby
objawy	mdłości, zawroty głowy
skutki działania	nieracjonalne zachowanie, halucynacje
rodzaje stwarzanego	przy długotrwałym użyciu choroby umysłowe, możliwość zatrucia

niebezpieczeństwa	
typ uzależnienia	psychiczno – fizyczne

Zródło: opracowanie własne.

Na tym etapie opracowania należy również podkreślić, iż obie charakteryzowane dysfunkcje – posiadają charakter kryminogenny. Jest to fakt już stwierdzony w licznych badaniach. Można tu wyróżnić dwa czynniki. Pierwszy z nich jest to czynnik towarzyszący przestępstwu, które popełniane jest pod jego wpływem. Drugi z nich to cecha sprawcy przestępstwa charakteryzujący go w ciągu jakiegoś okresu. Obie dysfunkcje w pierwszym ujęciu stają się przedmiotem analizy wykonywanej przez policję. To właśnie ona rejestruje liczne przestępstwa pod wpływem alkoholu/narkotyków, do których zaliczamy między innymi – rozboje, napaści, gwałty, morderstwa, kradzieże, zabójstwa a także przestępstwa znęcania się nad członkami rodziny. Liczby tych przestępstw popełnianych przez osoby „po spożyciu” z roku na rok rosną. Alkoholizm w drugim ujęciu jest przedmiotem badań kryminologicznych oraz socjologiczno – statystycznych. Wysoki odsetek osób uzależnionych stwierdzono wśród młodocianych sprawców przestępstw chuligańskich osób oraz recydywistów.

Zachowania i nałogi takie jak – uzależnienie od narkotyków czy alkoholu, często traktuje się jako dewiacje, a ulegające im osoby naznacza stygmatem społecznym (czyli formą nie przestępczych zachowań dewiacyjnych odznaczających się silnie negatywną tożsamością).

Demoralizacja i przestępczość wśród nieletnich

pozycja w randze problemów społecznych Miasta i Gminy Lesko w roku 2013: brak danych
tendencja w wielkości udzielonego wsparcia w badanych latach: rosnąca

Przestępczość wśród nieletnich jest zjawiskiem szczególnie niepokojącym. Dane statystyczne nie oddają w pełni zagrożenia przestępczością w tej grupie wiekowej. Nadal brak jest dostatecznego rozpoznania zagrożenia narkomanią i alkoholizmem wśród nieletnich, a więc tymi patologiami mającymi największy potencjał kryminogenny.

Termin przestępczość nieletnich, należy interpretować jako – naruszanie norm prawnych przez osoby, które nie osiągnęły wieku, w którym prawo traktuje ludzi jako dorosłych.

W całym kraju od kilkunastu lat uwypukla się problem wspomnianej patologii, a szczególnie przestępczości wśród nieletnich. Przestępczość młodzieży jest od wielu lat przedmiotem szczególnego zainteresowania kryminologów. Czyny karalne w tej grupie

wiekowej w zdecydowanie większym odsetku sprowadzają się do przestępstw przeciwko mieniu oraz przeciwko osobie (przestępstwa przemocy), jak również cechuje je większy odsetek użycia agresji. Ma się tu na myśli: kradzieże, rozboje, wymuszenia rozbójnicze, przestępstwa przeciwko porządkowi publicznemu, które dość często popełniane są pod wpływem narkotyków i alkoholu. Zaznaczyć należy również, że większość wymienionych zaliczają się do tzw. „przestępstw bez ofiar” – czyli działań nie mających widocznej ofiary, osoby, która mogłaby złożyć skargę, tak jak ofiara kradzieży czy napadu (nie każda z pokrzywdzonych osób zgłasza fakt popełnienia przestępstwa odpowiednim organom).

Jak wskazują dane statystyczne dostarczone przez jednostkę Policji, w 2013 roku stwierdzono ogółem 497 przestępstw.

Za optymistyczny sygnał należy uznać tu fakt, iż spadła ilość popełnianych czynów karalnych ogółem w 2013 roku, w stosunku do roku 2012 o 24. Jak wynika z danych spadł również udział czynów karalnych popełnianych przez nieletnich w ogólnej liczbie przestępstw stwierdzonych. W roku 2012 r. wyniósł 4,85 %, w roku 2013 r. zanotowano 4,65 %.

Tablica 7. Udział nieletnich w ogólnej liczbie przestępstw w latach 2012 i 2013 w Mieście i Gminie Lesko

	Przestępstwa stwierdzone		Procentowy udział czynów karalnych popełnianych przez nieletnich w ogólnej liczbie przestępstw stwierdzonych	
	2012	2013	2012	2013
KPP Lesko- ogółem	521	497	4,85	4,65

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KPP w Lesku.

W celu uzupełnienia przedstawiono w tablicy 8 dane statystyczne dotyczące rozpoznania i profilaktyki pracy Policji na rzecz nieletnich.

Tablica 8. Zestawienie statystyczne dotyczące rozpoznania i profilaktyki pracy Policji na rzecz nieletnich w Mieście i Gminie Lesko w latach 2012 – 2013

Wyszczególnienie			2012	2013
Nowo ujawnieni nieletni zagrożeni demoralizacją			-	-
Nieletni zaewidencjonowani w kartotece	Ogółem		8	21
	z tego:	zagrożeni demoralizacją	3	9
		sprawcy czynów karnych	5	12
Prowadzone arkusze nieletnich			8	21
Wnioski,				

zawiadomienia, interwencje skierowane do instytucji i organizacji	z tego:	Sądów rodzinnych	34	54
		Szkół i innych placówek oświaty i wychowania	0	0
		Służby zdrowia i opieki społecznej	0	0
		Poradni wszelkich typów	0	0
		Organizacji społecznych i młodzieżowych	0	0
		Samorządów lokalnych	0	0
		Innych instytucji i organizacji	0	0
Ujawnienie nieletnich:	pod wpływem narkotyków		1	6
	pod wpływem alkoholu		6	16
	członkowie subkultur młodzieżowych		0	0
	uciekierzy z:	domów rodzinnych	3	0
		placówek opiekuńczo-wychowawczych	0	0
		ośrodków szkoleniowo-wychowawczych	0	0
		schronisk dla nieletnich i zakładów poprawczych	0	0
prostyтуujący się:	dziewczęta	0	0	
	chłopcy	0	0	
Sekty i nowe ruchy religijne			0	0
Rodziny patologiczne				
Rozmowy profilaktyczno-ostrzegawcze	z nieletnimi		Spotkania problematyczne w placówkach oświatowych (wywiadówki)	
	z rodzicami / opiekunami prawnymi			
Spotkania z młodzieżą			94	74
Spotkania z rodzicami			-	-
Spotkania z pedagogami			67	52

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z KPP w Lesku.

Analizując zestawienie z tablicy 8 zaobserwować można że ilość nieletnich zaewidencjonowanych w kartotece Policji wzrosła prawie trzykrotnie w stosunku do roku poprzedniego. W ewidencji tej wystąpiły następujące zmiany jeżeli chodzi o: sprawców czynów karalnych (wzrost o 7 osób), zagrożonych demoralizacją (wzrost o 6 osób). Badając zamieszczone dane w tablicy można zauważyć (w 2013 roku) ujawnienie – 16 nieletnich pod wpływem alkoholu. W roku poprzednim było ich tylko 6 osób. Wzrosła liczba skierowań do sądów rodzinnych z 34 w roku 2012 do 54 w roku 2013. Niepokojący jest fakt ujawnienia się narkomani wśród nieletnich. Pod wpływem narkotyków w 2013 r. było 6 nieletnich – 5 więcej niż w roku ubiegłym.

W dziedzinie profilaktyki obserwujemy spadek spotkań z młodzieżą z 94 w roku 2012 do 74 w 2013 r. Tendencja spadkowa dotyczy również spotkań z pedagogami: 2012 r. było ich 67, w 2013 r. już tylko 52 spotkania.

Z danych przedstawionych przez Komendę Powiatową Policji w Lesku za okres od stycznia do grudnia 2013 r. wynika, że popełnionych przestępstw przez nieletnich było 8 (m.in. uszkodzenia rzeczy, kradzieże).

2.3.2.2. Przejawy patologii rodziny na terenie Miasta i Gminy Lesko

Przemoc w rodzinie

pozycja w randze problemów społecznych Miasta i Gminy Lesko w roku 2013: 8

tendencja w wielkości udzielonego wsparcia w badanych latach: rosnąca

Dopatrując się źródła przemocy w rodzinie, z punktu widzenia socjologicznego należy wskazać takie czynniki, jak: niskie zarobki, bezrobocie, złe warunki mieszkaniowe, zatłoczenie mieszkań, izolacja, trudne warunki w pracy. Wszystko to wpływa negatywnie na relacje międzyludzkie i sprzyja powstawaniu konfliktów. Natomiast spoglądając na podnoszony problem w kontekście psychologicznym, bazuje się na patologicznym charakterze wrodzonych cech osobowości. Stosuje się tutaj skale pomiaru wrogości, agresywności, temperamentu i ujawniania gniewu, która wynikać może z faktu, że korzenie czynionego zła mogą sięgać trudnego dzieciństwa, przebytych chorób, odniesionych urazów, być skutkiem uzależnień lub zaburzeń.

Sprawy dotyczące przemocy w rodzinie są sprawami trudnymi, dotykającymi zamknięte środowiska rodzinne, skąd informacje rzadko przedostają się na zewnątrz. W bardzo wielu przypadkach poszkodowani nie chcą współpracować z Policją, a także z instytucjami działającymi na rzecz rodziny, w celu ukarania sprawcy przestępstwa, który jest przecież jednocześnie członkiem ich rodziny. Najczęstszymi ofiarami przemocy w rodzinie padają kobiety i dzieci. Według danych Centrum Praw Kobiet prawie jedna trzecia kobiet w pewnym okresie swojego życia staje się ofiarą przemocy w rodzinie, a samo zjawisko występuje we wszystkich grupach społecznych. Dane te dotyczą różnych form przemocy: bicia, wymuszenia współżycia seksualnego, poniżania i znęcania się psychicznego.

Często zdarza się, że dotychczasowa ofiara przemocy w rodzinie staje się w przyszłości sprawcą przestępstwa. Dzieci będące ofiarami przemocy w rodzinie, bądź będące ich świadkami znacznie częściej wchodzą w konflikt z prawem. Dlatego rozpoznanie tych środowisk i rejestracja tych faktów stanowią ślad po każdej interwencji związanej z przemocą zarówno fizyczną, jak i psychiczną w rodzinie i pozwalają podejmować określone działania w celu zapewnienia ofiarom tej przemocy wszechstronnej pomocy psychicznej i prawnej.

W poszukiwanie skutecznych form przeciwdziałania przemocy w rodzinie i pomagania jej ofiarom angażuje się wielu profesjonalistów i wolontariuszy, organizacji pozarządowych i specjalistycznych instytucji. W tym kontekście bardzo ważną rolę, odgrywa pomoc psychologiczna, stosowana m.in. za pomocą takich metod jak:

- metody interwencyjne,
- metody edukacyjne i poradnictwo,
- wsparcie emocjonalne i społeczne,
- uczenie zachowań,
- psychoterapia.

Ważną rolę w niwelowaniu tych problemów odgrywają specjalnie tworzone w tym kierunku grupy wsparcia, które działają na podobnej zasadzie jak grupy AA, z uwzględnieniem specyfiki problemów. Powstają przy schroniskach dla ofiar przemocy, centrach kryzysowych i agencjach pomocy. Istotą pomocy grup wsparcia jest uczynienie z osoby pokrzywdzonej osobą zdolną do przyjęcia odpowiedzialności za swoje życie.

Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych

pozycja w randze problemów społecznych Miasta i Gminy Lesko w roku 2013: 5

tendencja w wielkości udzielonego wsparcia w badanych latach: stały poziom

Dysfunkcja ta występuje najczęściej z innymi niekorzystnymi zjawiskami takimi jak: bezrobocie, nadużywanie alkoholu, kryzysy małżeńskie, przemoc w rodzinie. Sytuację tę przedstawia tablica 9 prezentująca poszczególne dane (dotyczące charakteryzowanego problemu) w rozbiciu na jednostki Miasta i Gminy Lesko.

Tablica 9. Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych w Mieście i Gminie Lesko w latach 2012 i 2013

Jednostka	Wyszczególnienie	Liczba rodzin		Liczba osób w rodzinach	
		2012	2013	2012	2013
Obszar wiejski RAZEM	Ogółem w tym:	146	160	482	523
	rodziny niepełne	16	19	43	52
	rodziny wielodzietne	15	15	95	97
Bachlawa	Ogółem w tym:	3	4	9	13
	rodziny niepełne	1	1	2	2
	rodziny wielodzietne	--	--	--	--
Bezmiechowa Dolna	Ogółem w tym:	12	13	37	37
	rodziny niepełne	2	1	6	3
	rodziny wielodzietne	1	--	6	--
Bezmiechowa Górna	Ogółem w tym:	10	7	43	30
	rodziny niepełne	3	2	8	5
	rodziny wielodzietne	2	1	14	9
Dziurdziów	Ogółem w tym:	3	3	12	11
	rodziny niepełne	1	1	3	3
	rodziny wielodzietne	--	--	--	--
Glinne	Ogółem w tym:	12	9	39	30
	rodziny niepełne	--	1	--	3

	rodziny wielodzietne	1	1	6	4
Hoczew	Ogółem w tym:	14	18	46	61
	rodziny niepełne	1	2	3	7
	rodziny wielodzietne	3	4	19	24
Huzele	Ogółem w tym:	15	19	42	46
	rodziny niepełne	1	2	3	5
	rodziny wielodzietne	--	--	--	--
Jankowce	Ogółem w tym:	2	5	8	30
	rodziny niepełne	--	--	--	--
	rodziny wielodzietne	--	1	--	3
Łączki	Ogółem w tym:	2	--	2	--
	rodziny niepełne	--	--	--	--
	rodziny wielodzietne	--	--	--	--
Łukawica	Ogółem w tym:	15	13	57	46
	rodziny niepełne	--	--	--	--
	rodziny wielodzietne	2	1	11	5
Manasterzec	Ogółem w tym:	18	23	60	76
	rodziny niepełne	4	3	11	8
	rodziny wielodzietne	5	5	33	33
Postołów	Ogółem w tym:	5	11	20	38
	rodziny niepełne	1	3	3	9
	rodziny wielodzietne	--	--	--	7
Średnia Wieś	Ogółem w tym:	29	28	85	89
	rodziny niepełne	2	3	4	7
	rodziny wielodzietne	--	1	--	6
Weremień	Ogółem w tym:	6	7	22	16
	rodziny niepełne	--	--	--	--
	rodziny wielodzietne	1	1	6	6
Obszar miejski	Ogółem w tym:	138	143	348	355
	rodziny niepełne	23	31	79	98
	rodziny wielodzietne	1	2	8	15
Miasto i Gmina Lesko RAZEM	Ogółem w tym:	284	303	830	878
	rodziny niepełne	39	50	122	150
	rodziny wielodzietne	16	17	103	112

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MGOPS Lesko.

Analizując przedstawione dane widocznym staje się, że na przełomie badanych lat 2012 i 2013 na terenach wiejskich wzrosła liczba rodzin, jak i osób w rodzinach dotkniętych dysfunkcją odpowiednio o 25 rodzin i 302 osoby.

2.3.2.3. Przejawy patologii struktur organizacyjnych na terenie Miasta i Gminy Lesko

Ubóstwo

pozycja w randze problemów społecznych Miasta i Gminy Lesko w roku 2013: 1

tendencja w wielkości udzielonego wsparcia w badanych latach: wzrost

Wykluczenie społeczne jest powiązane w sposób istotny z występowaniem zjawiska ubóstwa. Ubóstwo definiowane jest jako zjawisko społeczne polegające na braku dostatecznych środków materialnych do zaspokojenia potrzeb życiowych jednostki lub rodziny. Zubożenie społeczeństwa w Polsce nie jest zjawiskiem nowym. Prawdopodobieństwo zostania „ubogim” zwiększają takie czynniki jak:

- bezrobocie w rodzinie (zwłaszcza długotrwałe),
- młody wiek,
- wielodzietność,
- niski poziom wykształcenia,
- zamieszkiwanie na wsi i w małym mieście.

W ostatnim okresie nastąpiło zwiększenie zróżnicowania warunków bytu rodzin. Wystąpiło obniżenie się dochodów z pracy jako głównej podstawy ich egzystencji. Wzrosła liczba rodzin utrzymujących się ze świadczeń pomocy społecznej. Drastyczny spadek dochodów z największą siłą dotknął rodziny z dziećmi na utrzymaniu. W wielu rodzinach pojawiło się zjawisko ubóstwa wśród młodej i aktywnej zawodowo populacji oraz wśród dzieci.

Jeden z najważniejszych czynników zwiększających zagrożenie ubóstwem stanowi bezrobocie. Niskie wykształcenie stało się trwałym czynnikiem zwiększającym prawdopodobieństwo zostania ubogim, niezależnie od tego jaką miarą biedy się posłużymy. Posiadanie wyższego wykształcenia przez członków gospodarstwa domowego, teoretycznie eliminuje je z populacji ubogich.

Bezrobocie

pozycja w randze problemów społecznych Miasta i Gminy Lesko w roku 2013: 2

tendencja w wielkości udzielonego wsparcia w badanych latach: wzrost

Bezrobocie stanowi w przeważającej mierze wynikową deficytu miejsc pracy. Ograniczona ich podaż stanowi niebagatelne wyzwanie dla władz samorządowych. Zjawisko to dotyka szerokie kręgi społeczne. Straty i skutki społeczne, które powoduje, są trudne do oszacowania. Pojawia się na niepokojącą skalę degradacja dużych grup społecznych i to nie tylko bezrobotnych, ale także ich rodzin. Utrata pracy, przejście na zasiłek, z kolei jego utrata i potrzeba korzystania z pomocy społecznej – prowadzi do ubóstwa ze wszystkimi tego konsekwencjami.

Z doświadczenia osób zajmujących się szeroko rozumianą problematyką bezrobocia i polityki społecznej wynika, że najbardziej rażącymi skutkami bezrobocia są:

- obniżenie standardu materialnego rodziny - wymusza konieczność korzystania z pomocy społecznej,
- skutki psychologiczne bezrobocia – powodują zmianę sytuacji społecznej i emocjonalnej całej rodziny, zarówno dorosłych jak i dzieci,
- izolacja społeczna – ograniczone zostają kontakty interpersonalne wszystkich członków rodziny bezrobotnego zarówno ze znajomymi, jak i z dalszą rodziną.

Tablica 10. Zgodnie z *Informacją o sytuacji na lokalnym rynku pracy w 2013 r.* podaną przez Powiatowy Urząd Pracy w Lesku w latach 2009 – 2013 nastąpił ponad 10% wzrost liczby zarejestrowanych bezrobotnych, co obrazuje poniższa tabela:

Rok / m-c	Liczba zarejestrowanych	
	Ogółem	Wzrost (+) spadek (-) dla poprzedniego okresu
2009	2595	---
2010	2734	+139
2011	2763	+29
2012	2767	+4
2013	2878	+111

Według stanu na 31 grudnia 2013 roku liczba zarejestrowanych bezrobotnych wynosiła 2878 osób w tym 1374 kobiety. W porównaniu do analogicznego okresu roku 2012 – wzrost ogółem o 111 osób, natomiast w porównaniu do grudnia 2011 – wzrost o 115 osób. Wzrost liczby zarejestrowanych bezrobotnych miał wpływ na zmianę (wzrost) stopy bezrobocia, która na koniec 2013 roku wynosiła 23,6% przy 22,4%w grudniu 2012 roku.

Według stanu na 31 grudnia 2013 r. liczba zarejestrowanych bezrobotnych zamieszkujących na terenie poszczególnych jednostek samorządowych w powiecie leskim wyniósł :

1. Miasto i Gmina Lesko - 1138 osób
2. Gmina Solina - 605 osób
3. Gmina Olszanica - 585 osób
4. Gmina Baligród - 330 osób
5. Gmina Cisna - 220 osób

W porównaniu do roku ubiegłego, wzrost liczby zarejestrowanych bezrobotnych wystąpił w:

- Miasto i Gmina Lesko o 53 osoby
- Gmina Olszanica o 20 osób
- Gmina Baligród o 40 osób
- Gmina Cisna o 5 osób

Spadek ogólnej liczby zarejestrowanych osób bezrobotnych wystąpił jedynie w Gminie Solina – 7 osób.

Udział procentowy liczby zarejestrowanych bezrobotnych z poszczególnych jednostek samorządowych w powiecie leskim w ogólnej liczbie zarejestrowanych wynosił :

- Miasto i Gmina Lesko 39,5%
- Gmina Solina 21,0%
- Gmina Olszanica 20,3%
- Gmina Baligród 11,5%
- Gmina Cisna 7,6%

W ogólnej liczbie osób bezrobotnych liczba zarejestrowanych kobiet według stanu na 31 grudnia 2013 roku wynosiła 1374 osób, co stanowiło blisko 48% ogólnej liczby zarejestrowanych bezrobotnych. W porównaniu do analogicznego okresu 2012 roku, liczba zarejestrowanych kobiet uległa nieznacznemu zmniejszeniu – 6 osób.

Z uwagi na specyfikę lokalnego rynku pracy największe zmiany w liczbie osób bezrobotnych występują w miesiącach wakacyjnych i wiążą się z podejmowaniem zatrudnienia sezonowego, głównie w leśnictwie, handlu i obsłudze ruchu turystycznego. Dynamiczny wzrost liczby zarejestrowanych osób daje się rokrocznie zauważyć w okresie od września do grudnia.

2.3.3. Pozostałe problemy zidentyfikowane na terenie Miasta i Gminy Lesko

Sytuacja osób niepełnosprawnych

pozycja w randze problemów społecznych Miasta i Gminy Lesko w roku 2013: 4

tendencja w wielkości udzielonego wsparcia w badanych latach: wzrost

Mówiąc o osobach niepełnosprawnych, niniejszy dokument odwołuje się do osób posiadających stopień niepełnosprawności orzeczonej przez Zespół d/s Orzekania o Niepełnosprawności, Komisję przy ZUS, KRUS. Ma się tu również na myśli pozostałe osoby z dysfunkcjami fizycznymi, psychicznymi i umysłowymi. Za niepełnosprawne uznać należy osoby, których zarówno stan fizyczny, psychiczny i umysłowy powoduje trwale lub

okresowe utrudnienia, ograniczenia bądź uniemożliwia pełnienie ról i zadań społecznych na poziomie powszechnie przyjętych norm i kryteriów.

Niepełnosprawność jest zjawiskiem o cechach, składnikach zarówno medycznych jak i społecznych. Wywoływana chorobami czy dysfunkcjami fizycznymi ma przede wszystkim wymierne konsekwencje funkcjonalne i społeczne.

Zjawisko to mimo zakłócania życia osób, które dotknęło bezpośrednio (samych chorych) w sposób dość znaczny daje się odczuć w życiu pozostałych domowników. Ma się tu na myśli fakt, że niepełnosprawność uderza najbardziej w finansową i emocjonalną stronę rodziny.

Dylematy osób niepełnosprawnych wiążą się w znacznej mierze z ograniczonymi możliwościami oprotezowania i zakupu drogiego sprzętu ułatwiającego komunikowanie się i samoobsługę. Powiązane są dość często z kosztowną i trudno dostępną rehabilitacją jak również z niedogodnościami wynikającymi z istnienia barier architektonicznych.

Tablica 11 charakteryzuje liczbę osób posiadających orzeczenia o niepełnosprawności i korzystających ze środków pomocy społecznej (bez świadczeń rodzinnych).

Tablica 11. Liczba osób posiadających orzeczenie o niepełnosprawności i korzystających ze środków pomocy społecznej w Mieście i Gminie Lesko w latach 2012 i 2013.

Jednostka	Osoby z orzeczeniem pow. 16 r. życia		Osoby z orzeczeniem poniżej 16 r. życia		Razem	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013
Obszar wiejski	84	86	11	12	95	56
RAZEM						
Bachława	9	5	1	2	10	7
Bezmiechowa Dolna	6	7	3	2	9	9
Bezmiechowa Górna	6	6	2	2	8	8
Dziurdziów	3	3	-	-	3	3
Glinne	6	5	1	2	7	7
Hoczew	9	9	1	2	10	11
Huzele	4	7	-	-	4	7
Jankowce	3	5	-	-	3	5
Łączki	-	-	-	-	-	-
Łukawica	8	8	1	1	9	9
Manasterzec	9	11	-	-	9	11
Postołów	2	2	1	1	3	3
Średnia Wieś	14	14	1	-	15	14
Weremień	5	4	-	-	5	4
Obszar miejski	86	95	1	3	87	98
Miasto i Gmina Lesko						
RAZEM	170	181	20	15	190	196

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MGOPS Lesko.

Jak przedstawiają dane zamieszczone w tablicy 11 w 2013 roku liczba osób niepełnosprawnych w ogólnej liczbie osób korzystających z pomocy społecznej obejmowała 196 mieszkańców obszaru całego Miasta i Gminy – to o 6 osób więcej w porównaniu z rokiem poprzednim. Wśród osób niepełnosprawnych korzystających z pomocy społecznej w Mieście i Gminie Lesko o 166 przeważają te, które posiadają orzeczenia wydane po 16 roku życia.

Spśród analizowanych sołectw w 2013 roku najwięcej osób niepełnosprawnych korzystających z pomocy Ośrodka występowało w sołectwach: Średnia Wieś, Manasterzec, Hoczew, najmniej w sołectwie Postołów.

We wszystkich badanych latach osoby posiadające orzeczenia o stopniu niepełnosprawności (niezależnie od wieku wnioskodawcy) obejmowały w głównej mierze mieszkańców terenów wiejskich.

Długotrwała choroba

pozycja w randze problemów społecznych Miasta i Gminy Lesko w roku 2013: 3

tendencja w wielkości udzielonego wsparcia w badanych latach: spadek

Pobyty w domu osoby dotkniętej długotrwałą chorobą w znaczny sposób determinuje życie wszystkich domowników. Jeśli osobę chorą otacza atmosfera serdeczności, czuje ona zainteresowanie swoim losem oraz chęć udzielenia pomocy – czerpie z tego siły oraz motywację do dalszej walki z chorobą. Jest to bardzo pomocne, gdyż człowiek pod wpływem choroby zmienia się, i można zauważyć częstą chwiejność nastrojów. W tym okresie daje się również odczuć wzmożone obciążenie domowego budżetu w postaci wydatków na leczenie, rehabilitację i różnego typu świadczenia będące udziałem rodzin, w których żyją osoby przewlekle chore.

Jednakże nie wszystkie choroby dają się uleczyć. W takim przypadku sytuacja nabiera nieco innego kształtu. Leczenie w takich przypadkach polega na zmniejszaniu bólu i cierpienia za pomocą stosowania leków przynoszących ulgę i zapewniających komfort życia. Jest to leczenie, w większości przypadków objawów a nie ogniska choroby. W tym kontekście szczególnej wagi nabiera wsparcie emocjonalne i duchowe.

Bezdomność

pozycja w randze problemów społecznych Miasta i Gminy Lesko w roku 2013: 10

tendencja w wielkości udzielonego wsparcia w badanych latach: spadek

Bezdomność również stanowi przejaw marginalizacji i wykluczenia społecznego, związany z brakiem domu, pracy, środków do życia i różnymi patologiami. Jest skutkiem:

- pogłębiającego się ubóstwa pewnych warstw społecznych,
- utraty pracy wraz z długotrwałym problemem w jej pozyskaniu,
- rozpadu rodziny, konfliktów rodzinnych,
- patologii uzależnień np. alkoholizm, narkomania,
- eksmisji,
- opuszczenia zakładu karnego przy koncepcji braku ewentualności powrotu do mieszkania.

W świetle ustawy z dn. 12.03.2004 r. o pomocy społecznej bezdomnemu należy się tymczasowe miejsce noclegowe, odzież, posiłek i inne formy pomocy.

Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego

pozycja w randze problemów społecznych Miasta i Gminy Lesko w roku 2013: 9

tendencja w wielkości udzielonego wsparcia w badanych latach: spadek

Przekraczanie dopuszczalnych norm prawnych pociąga za sobą określone sankcje karne. Celem przeciwdziałania rozpowszechnianiu się zjawiska izolacji osób opuszczających zarówno zakłady karne jak i areszty śledcze w dniu – 13 mara 2000 roku zostało zawarte Porozumienie pomiędzy Ministerstwem Pracy i Polityki Społecznej, a Centralnym Zarządem Służby Więziennej. Porozumienie to określa zasady współpracy w zakresie organizacji pomocy na rzecz osób zwalnianych z zakładów karnych i aresztów śledczych oraz ich rodzin. Ośrodki pomocy społecznej i zakłady karne podejmują wspólne działania, które mają na celu wsparcie osoby opuszczającej zakład karny w przystosowaniu się do życia na wolności. Fundamentalnym elementem współpracy jest tu dostarczenie przez administratorów zakładu karnego właściwemu ośrodkowi pomocy społecznej informacji o potrzebie udzielenia pomocy po zwolnieniu z zakładu karnego.

2.4. Zasoby Miasta i Gminy oraz ich rola w realizowaniu zadań z zakresu pomocy społecznej

2.4.1. Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

Jedną z instytucji realizujących na terenie Miasta i Gminy Lesko zadania z zakresu pomocy społecznej jest – Miejsko Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Wiodącym celem jego działalności jest umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenia trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać bez odpowiedniej pomocy, przy wykorzystaniu własnych zasobów, uprawnień czy możliwości. Ma się tu na myśli głównie:

- wspieranie ich w wysiłkach zmierzających do egzystowania na poziomie minimum socjalnego,
- podejmowanie działań mających na celu dążenie do usamodzielnienia się osób, odzyskania kontroli nad własnym życiem oraz do zintegrowania się ze środowiskiem,
- profilaktykę oraz przeciwdziałanie patologiom społecznym prowadzącym do wykluczenia i marginalizacji społecznej.

Tablica 12. Liczba korzystających z pomocy MGOPS w Lesku przypadająca na 1 pracownika socjalnego pracującego w terenie w latach 2012 – 2013.

Wyszczególnienie	2012	2013
Liczba pracowników socjalnych pracujących w terenie	5	5
Liczba osób korzystających z pomocy MGOPS Lesko- ogółem	1384	1348
Liczba osób korzystających z pomocy na 1 pracownika socjalnego	381	270
Liczba rodzin korzystających z pomocy MGOPS Lesko- ogółem	416	423
Liczba rodzin korzystających z pomocy na 1 pracownika socjalnego	83	85

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z MGOPS Lesko.

Jak wynika z tabeli 12 w latach 2012 – 2013 liczba pracowników socjalnych MGOPS pracujących w terenie nie uległa zmianie, ale zmniejszyła się liczba osób korzystających z pomocy Ośrodka Pomocy Społecznej w porównaniu z rokiem 2012. O 111 osób w porównaniu z rokiem 2012 zmniejszyła się liczba osób korzystających z pomocy na 1 pracownika socjalnego. Zanotowano jednak niewielki wzrost liczby rodzin korzystających z pomocy MGOPS w porównaniu z rokiem 2012 (o 2 rodziny).

Tablica 13. Średnia wysokość miesięcznego świadczenia przyznawanego przez MGOPS w Lesku w latach 2012 – 2013

Wyszczególnienie	2012	2013
Średnia wysokość miesięcznego świadczenia przypadająca na 1 osobę	70	112
Średnia wysokość miesięcznego świadczenia przypadająca na 1 rodzinę	302	357

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z MGOPS Lesko.

Jak pokazuje tabela 13, średnia wysokość miesięcznego świadczenia przypadająca na jedną osobę wzrosła w porównaniu z rokiem 2012. Tendencję wzrostową również zaobserwować można w przypadku średniej wysokości miesięcznego świadczenia przypadającego na jedną rodzinę, w porównaniu z rokiem 2012. Na powyższą sytuację w dużym stopniu wpływ wywarły zmiany kryterium dochodowego oraz kwot świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej wprowadzone pod koniec 2012 r.

2.4.2. Placówki wsparcia dziennego

Przy organizowaniu opieki nad dzieckiem i wspieraniu jego rodziny naturalnej, za główny cel strategiczny przyjęto profilaktykę i działania wychowawczo – naprawcze czyli możliwości korzystania z różnych form pomocy i wsparcia dla dziecka i jego rodziny na terenie gminy aby kierowanie dzieci do pieczy zastępczej nastąpiło dopiero po wyczerpaniu wszelkich możliwości pomocy dziecku i rodzinie w środowisku. Stąd bardzo duża rola pedagogów szkolnych, pracowników socjalnych, asystentów, kuratorów sądowych oraz placówek wsparcia dziennego takich jak świetlice socjoterapeutyczne czy świetlice przyszkolne.

Wszystkie te instytucje działają w najbliższym środowisku lokalnym dziecka i realizują następujące zadania:

1. Wspierają rodzinę w sprawowaniu jej podstawowej funkcji,
2. Zapewniają pomoc rodzinie i dzieciom sprawiającym problemy wychowawcze, zagrożonym demoralizacją, przestępczością lub uzależnieniem,
3. Współpracują ze sobą w celu rozwiązywania problemów wychowawczych.

2.4.3. Środowiskowy dom samopomocy.

Głównym założeniem środowiskowych domów samopomocy jest udzielania pomocy osobom dorosłym z zaburzeniami psychicznymi w formie terapii zajęciowej i wsparcia psychologicznego. Ważnym założeniem wspomnianych placówek jest aktywizacja zawodowa uczestników, jednak w pierwszej kolejności działania skupiają się na podtrzymaniu ich w dobrej kondycji psychofizycznej, pomimo istniejącej choroby. Realizowane jest to poprzez szereg zajęć w specjalnie do tego celu zagospodarowanej infrastrukturze wspartej odpowiednio przeszkoloną kadrą.

2.4.4. Poradnictwo specjalistyczne.

Ważną rolę w rozwiązywaniu różnych problemów rodzin spełnia poradnictwo specjalistyczne. Na terenie miasta i gminy jest ono prowadzone przez Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie SOS, Poradnię Odwykową, Poradnię Zdrowia Psychicznego. Wsparcie udzielane jest całemu systemowi jakim jest rodzina oraz indywidualnym jej członkom. Problemy zgłaszane przez rodziny dotyczą głównie przemocy, alkoholizmu, sytuacji konfliktowych oraz zdrowia.

2.4.5. Organizacje pozarządowe.

Ważnym partnerem samorządu w działaniach wspierających rodzinę są organizacje pozarządowe. Organizacje działające w obszarze pomocy społecznej na terenie Miasta i Gminy Lesko:

- Stowarzyszenie Rodziców Dzieci Specjalnej Troski w Lesku z.s. w Huzelach,
- Stowarzyszenie Kobiet Bieszczadzkich „Nasza Szansa”,
- Stowarzyszenie Ciepły Wiatr,
- Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom Bieszczadzkim,
- Polski Związek Niewidomych Okręg Podkarpacki – Koło Powiatowe w Lesku,
- Szkolne Koło Towarzystwa Przyjaciół Dzieci przy Publicznym Gimnazjum w Lesku,
- Polski Komitet Pomocy Społecznej – Zarząd Miejsko - Gminny w Lesku,
- Polski Czerwony Krzyż.

Współpraca samorządu i organizacji powinna opierać się na zasadach pomocniczości, suwerenności stron, partnerstwa, efektywności, uczciwej konkurencji i jawności. Zgodnie z zasadą pomocniczości, organizacje pozarządowe mają pierwszeństwo w organizowaniu przedsięwzięć pomocowych. Organizacje często pełnią nowatorską rolę wprowadzając alternatywne metody działania, ożywiają życie społeczne. Posiadają większą swobodę działania i większy stopień niezależności niż organy administracji samorządowej.

Najczęściej deklarowanym obszarem działań organizacji pozarządowych funkcjonujących na terenie Gminy Lesko jest wsparcie niepełnosprawnych, oraz ich rodzin, ofiar przemocy, ubogich i starszych. Ich działalność przejawia się w prowadzeniu ośrodków wsparcia, świadczeniu usług opiekuńczych, dostarczaniu leków i sprzętu medyczo – rehabilitacyjnego, organizacji wycieczek i zajęć pozalekcyjnych dla dzieci z rodzin zagrożonych wykluczeniem.

2.5. Wykaz instytucji współpracujących z Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Lesku

W celu prowadzenia efektywniejszej polityki społecznej uzasadnione wydaje się być połączenie działań w tym obszarze z wszystkimi instytucjami mającymi jakikolwiek wpływ na oddziaływanie na tej płaszczyźnie. Praktyki tego typu czynią działania w tym kierunku bardziej kompleksowymi i jednocześnie szanse powodzenia realizacji zamierzonych celów wzrastają.

Wraz z MGOPS działania z zakresu polityki społecznej na terenie Miasta i Gminy Lesko realizują następujące podmioty:

- Powiatowa Komenda Policji w Lesku,
- Powiatowy Urząd Pracy w Lesku,
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Lesku,
- Zespół Służb Kuratorskich przy Sądzie Rejonowym w Lesku,
- szkoły podstawowe, gimnazja, szkoły ponadgimnazjalne,
- Sąd Rejonowy w Lesku,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Lesku,
- Prokuratura Rejonowa w Lesku,
- Poradnia Odwykowa,

- Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Lesku,
- Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie SOS,
- Wojewódzki Urząd Pracy w Rzeszowie,
- Lokalne Ośrodki Zdrowia.

W tym miejscu zaznaczyć należy, że w działania włączają się także organizacje wskazane w punkcie – 2.4.5. Strategii.

2.6. Analiza SWOT

Zaproponowana w niniejszym rozdziale analiza należy do jednych z najpopularniejszych technik analizy strategicznej. Jej nazwa (akronim) pochodzi od pierwszych liter angielskich słów:

Strengths - *Mocne (silne) strony*

Weaknesses - *Słabe strony*

Opportunities - *Szanse*

Threats - *Zagrożenia*

Metoda ta, szeroko wykorzystywana, służy przede wszystkim do oceny wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań rozwojowych. Jak już wspomniano wcześniej zakres analizy w niniejszym dokumencie poszerzono i zastosowano dwutorowe podejście przy tworzeniu analizy SWOT. Pierwsze polega na tym, iż wszystkie czynniki mające wpływ na pozycję jednostki dzielimy na:

- zewnętrzne w stosunku do Miasta i Gminy oraz mające charakter uwarunkowań wewnętrznych,
- wywierające negatywny wpływ na Miasto i Gminę oraz mające wpływ pozytywny.

Ze skrzyżowania tych dwóch podziałów powstają cztery kategorie czynników:

- *zewnętrzne pozytywne – szanse*. Szanse to zjawiska i tendencje w otoczeniu, które gdy odpowiednio wykorzystamy staną się impulsem rozwoju oraz osłabiają zagrożenia. To uwarunkowania zewnętrzne, które nie są bezpośrednio zależne od zachowania społeczności miasta i gminy Lesko, ale które mogą być traktowane jako szanse, i przy odpowiednio podjętych działaniach, wykorzystane jako czynniki sprzyjające rozwiązywaniu problemów społecznych;

- *zewnętrzne negatywne – zagrożenia*. Zagrożenia to wszystkie czynniki zewnętrzne, które postrzegane są jako bariery dla rozwoju, utrudnienia. Nie są one bezpośrednio zależne od zachowania społeczności miasta i gminy Lesko, ale mogą stanowić zagrożenie dla rozwiązywania problemów społecznych.
- *wewnętrzne pozytywne – mocne strony*, czyli atuty Miasta i Gminy. Mocne strony to walory, które w pozytywny sposób wyróżniają go spośród konkurencji (czyli innych gmin).
- *wewnętrzne negatywne – słabe strony*. uwarunkowania wewnętrzne, które stanowią słabe strony polityki społecznej, i które niewyeliminowane będą ją osłabiać. Należy minimalizować ich działanie;

Drugie podejście polega na wyselekcjonowaniu mocnych i słabych stron jako czynników opisujących czas obecny, zaś szanse i zagrożenia dotyczą przyszłości.

Należy pamiętać, że analiza informacji o Mieście i Gminie obejmować będzie przeszłość, teraźniejszość oraz projekcję jej rozwoju w przyszłości. Powinna również ujmować powiązania między poszczególnymi grupami tak, aby można było dokonać identyfikacji tych spraw, które w kluczowy sposób wpływają na tempo rozwoju jednostki.

Tablica 14. Macierz SWOT .

Analiza SWOT		
	WEWNĘTRZNE	ZEWNĘTRZNE
	MOCNE STRONY	SZANSE
P O Z Y T Y W N E	<ul style="list-style-type: none"> ▪ dostępność programów aktywizujących, szkoleniowych prowadzonych przez Powiatowy Urząd Pracy w Lesku ▪ placówki oświatowe na terenie miasta i gminy Lesko ▪ realizacja programów profilaktycznych ▪ dobrze funkcjonujący Ośrodek Pomocy Społecznej ▪ realizacja projektów i programów socjalnych na terenie miasta i gminy Lesko ▪ działalność Gminnej Komisji 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ edukacja osób odpowiedzialnych za realizację podstawowych zadań społecznych ▪ ustawiczne szkolenia pracowników pomocy społecznej ▪ możliwość pozyskiwania środków z Unii Europejskiej dla rozwiązywania problemów społecznych ▪ wzrost świadomości społeczeństwa na temat problemu niepełnosprawności w skali makro ▪ skuteczna analiza zjawisk społecznych

	<p>Rozwiązywania Problemów Alkoholowych</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ umiejętność i dobre doświadczenia w zakresie pozyskiwania środków z funduszy strukturalnych UE ▪ działalność Środowiskowego Domu Samopomocy ▪ działalność organizacji pozarządowych ▪ rozwijająca się infrastruktura sportowa ▪ istniejące walory turystyczne ▪ opieka nad osobami i rodzinami znajdującymi się w trudnej sytuacji materialnej ▪ dostępność funduszy strukturalnych, w tym Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 	<p>wywołujących określone problemy społeczne</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ outsourcing części zadań polityki społecznej na rzecz NGO ▪ tworzenie partnerstw publiczno-prywatnych i publiczno - społecznych ▪ wykorzystanie walorów turystyczno-krajobrazowych dla rozwoju turystyki i agorturystyki
	SŁABE STRONY	ZAGROŻENIA
N E G A T Y W N E	<ul style="list-style-type: none"> ▪ niekorzystne trendy demograficzne (starzenie się społeczeństwa) ▪ utrwalona niekorzystna struktura bezrobocia - niezmienna dominacja w strukturze bezrobotnych kobiet ▪ brak kwalifikacji osób bezrobotnych do podjęcia zatrudnienia, niekompatybilność kwalifikacji z rzeczywistymi potrzebami lokalnego rynku pracy ▪ brak skutecznej polityki zatrudniania osób niepełnosprawnych ▪ wysoki odsetek osób długotrwale bezrobotnych ▪ niedostateczna edukacja profilaktyczna w zakresie chorób XXI wieku ▪ niedostateczna edukacja zdrowotna ▪ niedostateczna edukacja społeczeństwa w zakresie problematyki społecznej ▪ niedostateczna wiedza społeczeństwa 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ubożenie społeczeństwa w skali makro ▪ rosnąca ilość dzieci i młodzieży używających środki psychoaktywne ▪ brak dostatecznych rozwiązań pomocy dla młodzieży uzależnionej i używającej szkodliwych środków psychoaktywnych ▪ brak odpowiednich środków prawnych dla skutecznego rozwiązywania problemów społecznych ▪ brak rozwiązań systemowych w zakresie zwalczania bezrobocia ▪ zmniejszenie pomocy skierowanej do osób niepełnosprawnych w skali makro ▪ wzrastający poziom bezrobocia ▪ migracja społeczeństwa w celach zarobkowych ▪ wzrost apatii społecznej ▪ cedowanie coraz większego zakresu usług pomocy społecznej i świadczeń społecznych przez Rząd RP na samorządy bez pokrycia

<p>na temat niepełnosprawności i problemów z nią związanych</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ występujące bezrobocie, brak nowych miejsc pracy ▪ występujące patologie społeczne powstałe z tytułu istniejącego bezrobocia - źródło wielu innych negatywnych zjawisk społecznych ▪ stereotypy i uprzedzenia zwłaszcza w ocenie problemów społecznych ▪ zbyt niskie nakłady pieniężne na pomoc dla najuboższych ▪ niedostateczna ilość urozmaiconych form spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży ▪ zjawisko alkoholizmu jako przyczyna wielu problemów społecznych ▪ niedostateczne środki na rehabilitację zawodową i społeczną osób niepełnosprawnych ▪ niedostateczna ilość mieszkań socjalnych i chronionych ▪ zły stan techniczny (wyposażenia) Ośrodków Zdrowia ▪ bariery architektoniczne w obiektach użyteczności publicznej 	<p>kosztów ich realizacji</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ upadek wolontariatu i spornej działalności NGO ▪ w wielu dziedzinach pomocy społecznej ▪ zmniejszenie tempa rozwoju gospodarczego, częste zmiany przepisów, kolizje przepisów ▪ brak rozwiązań uszczelniających system finansowania pomocy społecznej (pobieranie zasiłków przy jednoczesnym uzyskiwaniu dochodów z innych źródeł) ▪ duża liczba problemów konkurujących z problemami społecznymi o wsparcie z budżetu centralnego
--	--

Źródło: Opracowanie własne.

Na podstawie przedstawionej analizy SWOT, jak również opisów diagnostycznych, można wyodrębnić następujące problemy i potrzeby Miasta i Gminy w obszarze polityki społecznej (kolejność poszczególnych punktów jest losowa):

1. Problem występowania patologii społecznych – w rzeczywistości społecznej, w której występuje zjawisko patologii pojawia się równocześnie szereg zachowań dysfunkcyjnych, działających destruktywnie na społeczeństwo zakłócając tym samym prawidłowy jego rozwój. Uwzględnienie działań prowadzących do rozwiązania

wspomnianego problemu powinno być brane pod uwagę w pierwszej kolejności planując działania interwencyjne w obszarze polityki społecznej Miasta Gminy Lesko.

2. Problem bezrobocia – za jeden z głównych czynników niepowodzeń, rodzących się patologii, ubóstwa uważa się w Mieście i Gminie brak miejsc pracy. Wysokie bezrobocie przekłada się bezpośrednio na słabą sytuację finansową wielu rodzin. Rodzi to negatywne skutki społeczne odczuwalne w Miejsko Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w postaci zwiększonej liczby interwencji. Mając to na uwadze postanowiono podjąć działania w kierunku niwelacji zjawiska bezrobocia klasyfikując omawiany problem na drugim miejscu.
3. Problem osób i rodzin z grup „szczególnego ryzyka” – mieszkańcy, którzy znaleźli się na krawędzi wykluczenia społecznego muszą mieć możliwość egzystencji i niejednokrotnie powrotu do godnego życia w lokalnej społeczności. Ten problem ma wymiar bardzo szeroki. Chodzi tu bowiem o ludzi starszych, ludzi dotkniętych niepełnosprawnością, dzieci i młodzież z rodzin patologicznych, rodziców i opiekunów wymienionych wyżej osób. Zbudowanie kompleksowych programów działań na rzecz tych osób powinno stanowić również priorytetowy charakter dla działań podejmowanych przez Gminę.
4. Problem słabej aktywności mieszkańców – konieczność podjęcia działań mających na celu zaktywizowanie lokalnej społeczności do podejmowania inicjatyw na rzecz poprawy jakości życia własnego i pozostałych mieszkańców. Wykształcenie wrażliwości, dostrzegania konieczności sąsiedzkiej pomocy, udział w grupach samopomocy, organizowanie akcji wspierających lokalną politykę społeczną będzie miało niezwykle pozytywny wydzźwięk w likwidowaniu problemów społecznych w Gminie. Z problemem tym w większości przypadków nierozłącznie powiązana jest jakość zasobów ludzkich. O poziomie wspomnianej jakości decyduje w głównej mierze stopień wykształcenia, aspiracji społecznych, kwalifikacje zawodowe i wiedza. Należy zatem dołożyć starań ku zapewnieniu mieszkańcom odpowiednich warunków do samorozwoju. Podnoszenie jakości zasobów ludzkich będzie miało niezwykle pozytywny wydzźwięk w likwidowaniu problemów społecznych w Gminie.
5. Problemy natury finansowej – można wskazać na niewystarczające środki finansowe na prowadzenie efektywnej polityki społecznej w Mieście i Gminie. Należy tu wyraźnie zaznaczyć, że delegowanie kolejnych zadań gminom w Polsce nie idzie w parze z przekazywaniem wystarczających środków finansowych. Istnieje zatem konieczność podniesienia aktywności osób odpowiedzialnych za politykę społeczną w Mieście i

Gminie jak również innych instytucji (publicznych i organizacji pozarządowych). Aktywność ta miała by się sprowadzać do poszukiwania dodatkowych środków finansowych na zadania z zakresu polityki społecznej. Niewątpliwie ważną w tego punktu widzenia jest szansa pozyskania szerokiej pomocy ze środków Unii Europejskiej. Można wprawdzie wskazać zasilanie ośrodków pomocy społecznej w ramach projektów systemowych, lecz w globalnym spojrzeniu na potrzeby tego typu instytucji środki te i tak nie wydają się wystarczające.

III. CZĘŚĆ PROJEKCYJNA

3.1. Wizja Miasta i Gminy Lesko

Wizja jest nadrzędnym celem strategicznym, któremu podporządkowane są wszystkie kierunki strategiczne w Mieście i Gminie w zakresie rozwiązywania problemów społecznych. Możliwość wypełnienia wizji jest determinowana podejmowaniem szeregu odpowiednich działań. Wybór optymalnych sposobów rozwiązywania problemów społecznych w Mieście i Gminie Lesko musi opierać się na rzetelnej analizie możliwości Miasta i Gminy oraz szerokiej konsultacji społecznej.

Wizja to docelowy obraz Miasta i Gminy do którego osiągnięcia powinny zmierzać wszelkie realizowane na bieżąco jak i długofalowe działania władz lokalnych, jednostek odpowiedzialnych za politykę społeczną w Mieście i Gminie, a przede wszystkim wszystkich mieszkańców Miasta i Gminy. Wizja ma pełnić przede wszystkim funkcję informacyjną i motywacyjną.

Wizja Miasta i Gminy Lesko w sferze rozwiązywania problemów społecznych przedstawia się następująco:

**Miasto i Gmina Lesko obszarem z dobrze funkcjonującym
i rozwiniętym systemem pomocy społecznej, który zapewnia pomoc
rodzinom i osobom potrzebującym, znajdującym się w trudnej
sytuacji życiowej.**

3.2. Przegląd celów strategicznych

Pamiętając, że Strategia ma zapewniać selektywność rozważanych problemów jak również odnosząc się do wytypowanych w części diagnostycznej najważniejszych problemów i potrzeb Miasta i Gminy Lesko proponuje się, by do roku 2022 polityka Gminy w zakresie

pomocy społecznej koncentrowała się na czterech celach strategicznych do których przypisane zostaną cele szczegółowe.

Cel strategiczny I

Budowanie skutecznego systemu pomocy rodzinie poprzez przeciwdziałanie ubóstwu, bezrobociu oraz wykluczeniu społecznemu.

Cel strategiczny II

Integracja społeczna osób chorych, niepełnosprawnych i starszych.

Cel strategiczny III

Wzmocnienie postaw i świadomości mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia.

Cel strategiczny IV

Zintegrowana polityka społeczna.

3.3. Cele szczegółowe i działania

Cel strategiczny I

Budowanie skutecznego systemu pomocy rodzinie poprzez przeciwdziałanie ubóstwu, bezrobociu oraz wykluczeniu społecznemu.

Kluczowym zadaniem polityki społecznej Miasta i Gminy Lesko jest rozwijanie skutecznego systemu opieki nad rodziną i dzieckiem, przeciwdziałanie zjawisku przemocy w rodzinie a tym samym przyczynianie się do wzrostu poczucia bezpieczeństwa mieszkańców. Istotnym zadaniem jest integracja społeczna i zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, pobudzanie i wspieranie aktywności bezrobotnych, a także rozwijanie skutecznego systemu pomocy społecznej.

I cel szczegółowy:

Skuteczny system opieki nad rodziną i dzieckiem.

Lp.	Działania	Termin realizacji
1.	Wypracowanie systemu monitorowania naborów i aplikacji o zewnętrzne źródła finansowania projektów nawiązujących do Celów Strategicznych niniejszej Strategii.	Na bieżąco
2.	Realizacja Programu Wspierania Rodziny.	Na bieżąco
3.	Udzielanie wsparcia rodzinom wielodzietnym.	
4.	Organizowanie warsztatów, szkoleń i innych form współpracy z rodzinami mającymi na celu: rozwijanie umiejętności opiekuńczo – wychowawczych, podniesienie świadomości w zakresie planowania i funkcjonowania rodziny.	Do końca 2022
5.	Przyznawanie i wypłacanie pomocy finansowej oraz pozafinansowej należnej zgodnie z obowiązującym prawem.	Na bieżąco
6.	Tworzenie i realizacja programów osłonowych na rzecz rodziny.	Na bieżąco
7.	Zatrudnienie asystenta rodziny.	Na bieżąco
8.	Zapewnienie odpowiedniej liczby pracowników socjalnych.	Do końca 2022
9.	Organizacja czasu wolnego dzieci i młodzieży poprzez rozwijanie oferty sportowej i kulturalnej.	Na bieżąco
10.	Wspieranie działalności placówek wsparcia dziennego.	Na bieżąco
11.	Współpraca Miejsko – Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej z innymi instytucjami z terenu Gminy i Powiatu w zakresie analizy sytuacji dziecka z rodziny wykluczonej społecznie lub zagrożonej wykluczeniem.	Na bieżąco
12.	Wspieranie organizacji pozarządowych działających na rzecz dzieci i młodzieży.	Na bieżąco

II cel szczegółowy:

Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.

Lp.	Działania	Termin realizacji
1.	Realizacja Programu Przeciwdziałania Przemocy i Ochrony Ofiar Przemocy.	Na bieżąco
2.	Tworzenie warunków do prawidłowego funkcjonowania Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego.	Na bieżąco
3.	Prowadzenie poradnictwa, interwencji i edukacji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	Do końca 2022
4.	Wspieranie powstawania grup wsparcia i samopomocy.	Na bieżąco
5.	Prowadzenie działań informacyjnych i prewencyjnych w zakresie przeciwdziałania przemocy.	Na bieżąco

III cel szczegółowy:

Integracja zawodowa osób bezrobotnych, łagodzenie skutków bezrobocia.

Lp.	Działania	Termin realizacji
1.	Monitorowanie sytuacji osób bezrobotnych i ich rodzin przy współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w Lesku.	Na bieżąco
2.	Promowanie zatrudnienia wspieranego.	Na bieżąco
3.	Opracowywanie i realizowanie projektów oraz porozumień służących aktywizacji i integracji osób bezrobotnych, w tym współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej przy współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w Lesku.	Na bieżąco
4.	Tworzenie sprzyjających warunków dla rozwoju Centrum Integracji Społecznej przy współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w Lesku	Na bieżąco
5.	Upowszechnianie ofert pracy, informacji o usługach poradnictwa zawodowego, szkoleniach, stażach, organizacji robót publicznych, prac interwencyjnych i zatrudnieniu socjalnym przy współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w Lesku.	Na bieżąco

IV cel szczegółowy:

Przeciwdziałanie bezdomności.

Lp.	Działania	Termin realizacji
1.	Rozwój pracy socjalnej na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w oparciu o zawieranie i realizowanie kontraktów socjalnych	Na bieżąco
2.	Zapewnienie schronienia i gorącego posiłku osobom bezdomnym.	Na bieżąco
3.	Wzrost dostępu do lokali mieszkalnych dla grup najbardziej zagrożonych bezdomnością w tym ofiar przemocy w rodzinie.	Na bieżąco

Cel strategiczny II

Integracja społeczna osób chorych, niepełnosprawnych i starszych.

Istotnym zadaniem jest integracja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych oraz pobudzanie i wspieranie aktywności osób starszych.

I cel szczegółowy:

Integracja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych.

Lp.	Działania	Termin realizacji
1.	Stwarzanie możliwości do pełnej rehabilitacji leczniczej, psychologicznej i społecznej osób niepełnosprawnych.	Na bieżąco
2.	Zintegrowanie działań instytucji i organizacji pozarządowych na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów osób niepełnosprawnych w tym z zaburzeniami psychicznymi.	Na bieżąco
3.	Opracowanie i realizacja Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego.	Do końca 2022

II cel szczegółowy:

Integracja społeczna i zabezpieczenie socjalne dla osób starszych.

Lp.	Działania	Termin realizacji
1.	Zintegrowanie działań instytucji i organizacji pozarządowych na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów osób starszych.	Na bieżąco
2.	Zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego dla osób starszych i samotnych m.in. przez udzielanie świadczeń socjalnych w tym dożywiania i świadczenie usług opiekuńczych.	Na bieżąco
3.	Zapewnienie środków finansowych na opłacenie, w sytuacji tego wymagającej, pobytu w domach pomocy społecznej.	Na bieżąco
4.	Oferowania wsparcia w formie mieszkań chronionych dla osób starszych.	Do końca 2022
5.	Wsparcie dla osób starszych i chorych poprzez pomoc w tworzeniu warunków dla funkcjonowania grup samopomocowych, np. kluby seniora.	Na bieżąco
6.	Uczestnictwo w zaspokajaniu potrzeb turystyczno – rekreacyjnych, edukacyjnych i kulturalnych seniorów.	Na bieżąco

Cel strategiczny III

Wzmocnienie postaw i świadomości mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia.

Kluczowym zadaniem polityki społecznej w Mieście i Gminie Lesko jest również promocja zdrowego trybu życia mieszkańców, a także prowadzenie profilaktyki oraz działań mających na celu rozwiązywanie problemów uzależnień.

I cel szczegółowy:

Poprawa zdrowia mieszkańców.

Lp.	Działania	Termin realizacji
1.	Wspieranie i promowanie badań profilaktycznych.	Na bieżąco
2.	Organizowanie kampanii zdrowotnych i profilaktycznych związanych z poprawą stanu zdrowia mieszkańców Miasta i Gminy.	Na bieżąco
3.	Wdrażanie programów promujących zdrowy styl życia.	Na bieżąco
4.	Współpraca samorządu i jednostek samorządowych z organizacjami pozarządowymi na rzecz upowszechniania zdrowego stylu życia.	Na bieżąco

II cel szczegółowy:

Rozwiązywanie problemu alkoholizmu i narkomanii.

Lp.	Działania	Termin realizacji
1.	Realizacja Programu Profilaktyki, Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w Mieście i Gminie Lesko.	Na bieżąco
2.	Współpraca samorządu i jednostek samorządowych z placówkami oświatowymi oraz organizacjami pozarządowymi w zakresie realizacji zadań profilaktycznych dla dzieci, młodzieży oraz osób dorosłych.	Na bieżąco
3.	Tworzenie warunków do prawidłowego funkcjonowania Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.	Na bieżąco
4.	Monitorowanie punktów sprzedaży alkoholu, w tym przestrzegania zakazu sprzedaży alkoholu osobom nieletnim oraz osobom nietrzeźwym.	Na bieżąco
5.	Organizowanie i finansowanie, we współpracy z innymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi, różnych form pracy uzupełniającej proces terapeutyczny organizowanych poza podstawowym procesem leczenia.	Na bieżąco
6.	Organizowanie wypoczynku letniego i zimowego dla dzieci z rodzin wykluczonych społecznie lub zagrożonych wykluczeniem ze względu na problem alkoholowy.	Na bieżąco

III cel szczegółowy:

Zwiększenie dostępności placówek i instytucji wsparcia zdrowia psychicznego.

Lp.	Działania	Termin realizacji
1.	Stworzenie możliwości do pełnej rehabilitacji leczniczej, psychologicznej i społecznej m.in. przez funkcjonowanie Środowiskowego Domu Samopomocy.	Na bieżąco
2.	Zintegrowanie działań instytucji i organizacji pozarządowych na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów zdrowotnych, w tym zaburzeń psychicznych.	Na bieżąco
3.	Opracowanie i realizacja Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego	Do końca 2022

Cel strategiczny IV

Zintegrowana polityka społeczna.

Lp.	Działania	Termin realizacji
1.	Prowadzenie monitoringu problemów społecznych oraz analizy istniejących zasobów	Na bieżąco
2.	Prowadzenie analiz dotyczących efektywności, skuteczności oraz trafności udzielanej pomocy.	Na bieżąco
3.	Realizacja Programu Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi.	Na bieżąco
4.	Podejmowanie działań mających na celu pobudzenie aktywności społecznej mieszkańców i włączanie ich w rozwiązywanie lokalnych problemów.	Do końca 2022
5.	Promowanie i wspieranie rozwoju wolontariatu wśród mieszkańców.	Do końca 2022
6.	Prowadzenie szkoleń, warsztatów i innych form doszkalania w celu świadczenia wysokiej klasy usług przez służby społeczne.	Na bieżąco

3.4. Monitoring i wdrażanie Strategii

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Mieście i Gminie Lesko została opracowana do 2022 roku. Obejmuje zatem najbliższe 9 lat i zakłada ciągłość realizacji wytyczonych w tym dokumencie kierunków działań z zachowaniem wymogu elastyczności. Chodzi o czasowe rewidowanie zapisów Strategii w związku z pojawianiem się nowych okoliczności, szczególnie tych płynących z otoczenia, które dla Miasta i Gminy w kontekście wykonywanych zadań są niesterowalne. Poddane analizie problemy społeczne są bardzo podatne na m.in. sytuację ekonomiczną kraju. Przeprowadzane okresowo aktualizacje dostosowawcze muszą koniecznie uwzględniać doświadczenia poprzednich okresów, szczególnie w zakresie stosowanych instrumentów do rozwiązywania problemów społecznych w Lesku. Należy zatem zobowiązać podmioty wdrażające Strategię oraz monitorujące proces jej wdrażania do podejmowania innowacyjnych, wynikających z aktualnych potrzeb, przedsięwzięć usprawniających wykreowany model działań.

Cele strategiczne wyznaczone w niniejszym dokumencie dotyczą najistotniejszych problemów występujących na terenie Leska. Realizacja zdefiniowanych celów implikuje konieczność zaangażowania zasobów szczególnie najniższego poziomu samorządu terytorialnego. Rozwijanie i utrzymanie systemu pomocy społecznej wymaga zintegrowania działań wszelkich podmiotów, w tym również: wolontariuszy, organizacji typu non-profit, grup sąsiedzkich oraz rodzin. Podkreślenia wymaga, iż samopomoc i samoorganizacja lokalnej społeczności jest często bardziej efektywna niż interwencja instytucji publicznych. Osiągnięcie oczekiwanych rezultatów będzie w dużym stopniu uzależnione od powszechnej akceptacji Strategii przez wszystkich zwolenników podejmowanych działań pomocowych.

Skuteczna realizacja ustalonych zadań będzie możliwa poprzez opracowanie w oparciu o niniejszy dokument szczegółowych programów. Miałyby one zostać opracowane w ramach określonych podmiotów wdrażających Strategię z wyraźnym ujęciem bardzo szczegółowych działań, horyzontu czasowego ich realizacji, wyznaczeniu parametrów natury statystycznej służących ocenie wdrażania poszczególnych programów. Zaznaczyć należy, iż wskaźniki o których mowa powyżej muszą być wyposażone w następujące elementy: wartość początkowa, wartość końcowa (stan docelowy, oczekiwany), częstotliwość pomiaru.

Proponuje się by realizatorami Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Mieście i Gminie Lesko oraz twórcami i koordynatorami poszczególnych programów operacyjnych byli:

1. Urząd Miasta i Gminy w Lesku,
2. Miejsko Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lesku,
3. Leskie Centrum Edukacji, Sportu i Promocji,
4. Pełnomocnik Burmistrza ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
5. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Lesku,
6. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
7. Powiatowy Urząd Pracy w Lesku,
8. Policja,
9. Organizacje pozarządowe,
10. Wolontariusze,
11. Zespoły eksperckie, w tym środowiska naukowe, akademickie.

Zasadnym wydaje się, by powołać Zespół osób które zajmą się koordynacją i wdrażaniem Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Do obowiązków Zespołu miałyby być monitorowanie przebiegu wdrażania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, a także innych programów powstałych w oparciu o ten dokument. Obowiązkiem Zespołu byłoby również składanie sprawozdania raz na trzy lata Burmistrzowi Miasta i Gminy pisemnych informacji o zaawansowaniu procesów wdrożeniowych przedmiotowej Strategii. Ponadto, Zespół powinien poszukiwać możliwości finansowania poszczególnych projektów oraz organizować platformę współpracy wszelkich podmiotów zainteresowanych osiągnięciem zawartych w Strategii celów.

Elastyczność konstrukcji niniejszego dokumentu przewiduje, że w samej Strategii zostanie przedstawiony proces rozwiązywania problemów społecznych w Lesku na pewnym stopniu ogólności i selektywności rozważanych problemów. Natomiast, rozwiązania szczegółowe będą wytyczane i w razie potrzeb okresowo zmieniane w ramach szczegółowych programów. To właśnie programy szczegółowe służą kreowaniu porządku społecznego opartego na wzajemnym porozumieniu grup społecznych, odpowiedzialności za konsekwencje podejmowanych działań i obowiązku wzajemnej pomocy.